

Espeen kaupungin ympäristönsuojelu- viranomaisen valvontasuunnitelma 2026–2028

ESPOO
ESBO

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot	4
3. Valvonnan organisointi ja resurssit	8
3.1. Valvontaorganisaatio	8
3.2. Valvonnan resurssit	8
3.2.1. Säännöllinen valvonta	9
3.3. Osaamisen ylläpito ja kehittäminen	10
3.4. Viranomaisyhteistyö ja muut yhteistyötahot	10
4. Ympäristönsuojelulain valvontakohteet	12
4.1. Ympäristölupalaitokset, ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröitävä toiminta	12
4.2. Meluilmoitukset	14
4.3. Koeluonteisen toiminnan ilmoitukset	14
4.4. Haitta-, onnettomuus- ja rikkomustilanteet	15
4.5. Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	16
4.5.1. Ympäristönsuojelumääräysten valvonnalliset ilmoitukset	16
4.5.2. Nitraattiasetuksen valvonta	16
4.5.3. Hajajätevedet	16
4.5.4. Pilaantunut maaperä ja pohjavesi	17
4.5.5. Jätteiden sijoittaminen maaperään	18
4.5.6. Muita ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia toimialoja ja kohteita	18
5. Jätelain valvontakohteet	20
5.1. Jätelain yleinen valvonta	20
5.2. Säännöllinen valvonta	21
5.2.1. Jätteen ammattimainen keräystoiminta	21
5.2.2. Jätteiden kansainväliset siirrot	22
5.2.3. Siirtoasiakirja	22
6. Muiden lakien mukaiset valvontakohteet	23
6.1. Vesilain valvonta	23
6.2. Vesihuoltolain valvonta	23
6.3. Merenkulun ympäristönsuojelulaki	24
6.4. Maa-aineslaki	24
6.5. Maastoliikennelaki	24
6.6. Vesiliikennelaki	25
6.7. Kemikaalilaki	25
7. Muut valvontayksikön tehtävät	25
7.1. Meluselvitykset ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmat	25
7.2. Ilmanlaadun seuranta ja valvonta	26
7.3. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma	27
7.4. Viestintä	27
7.5. Kehittäminen	27
8. Valvontaohjelma	27
9. Ympäristöriskien arviointi	28
9.1. Tehtävien priorisointi	28
9.2. Ympäristöriskien arviointi ympäristönsuojelulain valvontaohjelmaan kuuluvien toimintojen osalta	28

9.3. Jätteen ammattimaisen keräystoiminnan riskinarviointi	30
9.4. Vaarallista jätettä tuottavien toimintojen riskinarviointi	31
9.5. Projektiluonteisten ja tulvavaaran alaisilla alueilla olevien valvontakohteiden riskinarviointi	31
10. Valvonnan toteuttaminen	31
10.1. Lausunnot ja valvonnalliset kannanotot	31
10.2. Raporttien, selvitysten ja tarkkailutulosten tarkastaminen	31
10.3. Valvontatarkastukset	32
10.4. Valvontaprojektit	33
10.5. Yksittäinen määräys, hallintopakko ja tutkintapyyntö	33
10.6. Tietojärjestelmät	33
11. Valvonnan maksullisuus	34
Sanastoa:	35

1. Johdanto

Tämä Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen **valvontasuunnitelma** on laadittu vuosille 2026–2028 ja siihen on sisällytetty myös jätelain mukaisen valvonnan suunnitelma. Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten **valvontasuunnitelma**. Suunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Siinä on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Jätelain (646/2011, JL) 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelma on oltava myös sellaisille kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla oleville toiminnoille, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Suunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelmassa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle.

Valvontasuunnitelman tavoitteena on koota kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät, jolloin valvonnan resurssit voidaan kohdentaa riskiperusteisesti, ensisijaisesti ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiin ja riskeiltään suurimpiin kohteisiin.

Ympäristönsuojeluviranomaisen järjestämän valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja sen tulee perustua ympäristöriskien arviointiin. Laadukas valvonta edellyttää, että kaikki valvontatoimenpiteet hoidetaan huolellisesti ja epäkohtiin puututaan riittävän ajoissa ja tehokkaasti. Ympäristönsuojeluviranomainen voi myös tarvittaessa asettaa tehtäviään tärkeysjärjestykseen. Ympäristönsuojeluviranomainen noudattaa työssään hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisen toiminta on puolueetonta, esteetöntä ja avointa. Ympäristövalvonnan toiminnassa noudatetaan laadittuja toimintaohjeita. Valvonnan maksullisuuden avulla pyritään vahvistamaan valvontaan käytettävissä olevia resursseja.

Valvontasuunnitelma päivitetään kolmen vuoden välein, ja tarvittaessa suunnitelma voidaan päivittää useamminkin. Edellinen valvontasuunnitelma on hyväksytty 19.1.2021 ja se koskee vuosia 2021–2025. Valvontasuunnitelman ajantasaisuutta ja päivitystarvetta seurataan vuosittain osana valvonnan toteutumisen arviointia. Suunnitellut tarkastukset sisällytetään ympäristönsuojelulain mukaiseen **valvontaohjelmaan**, joka laaditaan vuosittain.

Ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja on valvottava säännöllisesti **määräaikaistarkastuksin**. Näillä toiminnoilla on myös velvollisuus tehdä hakemus tai ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä **ympäristöriskien arvioinnin** perusteella. Määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista on laadittava valvontaohjelma, jota on pidettävä ajan tasalla. Valvontasuunnitelmassa tulee kuvata vuosittaisen valvontaohjelman laatimismenettely. Valvontaohjelmassa esitetyt määräaikaistarkastukset ja muut valvontatoimet ovat **jälkivalvontaa**.

Lupa- ja päätösvalmistelu sekä siihen liittyvät tiedonvaihto, tarkastukset ja muut valvontatoimet ovat **ennakkovalvontaa**. Ennakkovalvonnalla vähennetään ympäristöön kohdistuvia riskejä ja

estetään ympäristön pilaantumista. Se on vuosia jatkuvaa pitkäjänteistä työtä.

Toiminnanharjoittajan ja valvontaviranomaisen välille syntyvä säännöllinen yhteydenpito edesauttaa ympäristönsuojelun kannalta parhaan toimintatavan tavoitteen toteutumista. Kun yhteydenpito on säännöllistä, myös toiminnan muutoksesta johtuvat lupa- ja ilmoitusmääräysten sekä rekisteröinnin asetuksen mukaisuuden tarkastamisen tarpeet tulevat ajoissa esille, muutoshakemukset saadaan ajoissa vireille, eikä asioiden käsittely viivästyä rakennus- tai muiden suunnitelmien toteuttamista. Toiminnanharjoittajan on myös helpompi lähestyä viranomaista tarvitessaan tietoa ja ohjeita esim. muuttuvien ympäristösäädösten ja -vaatimusten tulkitsemiseen.

Ennakovalvonta on ympäristönsuojelun kannalta tehokkaampaa, kun ympäristön pilaantumisen riskejä ehkäistään ennalta ja toiminta suunnitellaan siten, että vaikutukset ympäristöön ovat mahdollisimman pienet. Jälkivalvonta on reaktiivista, jolloin epäkohtiin puututaan niiden ilmaantuessa. Tällöin ympäristönsuojeluun kuluu enemmän resursseja niin viranomaiselta kuin toiminnanharjoittajaltakin suhteessa saavutettuun hyötyyn.

Espoon ympäristönsuojeluviranomainen on ympäristö- ja rakennuslautakunta. Ympäristövalvontaa hoidetaan ympäristönsuojelun palvelualueella (myöh. ympäristönsuojelu), joka kuuluu yhdessä ympäristöterveydenhuollon ja rakennusvalvonnan palvelujen kanssa ympäristö- ja rakennusvalvontakeskukseen.

Tämän valvontasuunnitelman laatimisen aikaan ympäristönsuojelun valtion valvontaviranomainen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja lupaviranomainen aluehallintovirasto. Vuoden 2026 alussa valtion ympäristönsuojelua koskevat lupa- ja valvonta-asiat siirtyvät uuteen lupa- ja valvontavirastoon.

2. Ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Espoon pinta-ala on 528 km², josta vesistöä on 216 km². Espoota luonnehtivat savikkolaaksopainanteet, joita reunustavat kallioiset mäki-alueet. Paikoin esiintyy myös harjumaisia, usein peitteisiä karkeiden maalajien muodostumia, joista osa on luokiteltu pohjaveden hankinnan kannalta tärkeiksi. Espoossa on kaikkiaan 95 järveä, joista suurimpia ovat Bodominjärvi, Nuuksion Pitkäjärvi ja Pitkäjärvi. Järvet ovat usein reheviä. Espoon merkittävimmät virtavedet ovat Espoonjoki, Mankinjoki ja Gumbölenjoki.

Herkät vesikohteet ja niiden puskurivyöhykkeet on kartoitettu. Näillä alueilla sijaitsevat toiminnot ovat ympäristönsuojelun kannalta riskikohteita, koska ympäristö on erityisen herkkä toiminnan päästöille. Espoon vesistöjen laadullinen tila merialue mukaan lukien on keskimäärin vain tyydyttävä tai välttävä. Espoon sijainti meren rannalla on merkittävää. Merialueella tapahtuvat öljyvahingot ovat riski myös Espoon alueen vesille ja luonnolle. Ympäristövalvonta pyrkii vähentämään päästöjen riskiä maaperään ja vesistöön, mikä vähentää myös Itämereen kohdistuvaa kuormitusta.

Espoossa on 12 luokiteltua pohjavesialuetta, joista 10 on luokiteltu vedenhankinnan kannalta tärkeiksi. Pääosin pohjavesialueilla vedenlaatu on hyvä, mutta paikoitellen pohjaveden kloridipitoisuus on koholla mm. tiesuolauksesta johtuen. Pohjaveden laatua uhkaavat monet tekijät, kuten asutus ja rakentaminen, liikenne, teollisuus, maa-ainesten otto, jätevesien käsittely sekä ihmisten tietämättömyys. Toiminnan päästöt voivat pilata herkan pohjaveden. Pohjavesialueella sijaitsevat toiminnot ovatkin ympäristönsuojelun kannalta riskikohteita. Runsas rakentaminen

pohjavesialueilla vähentää muodostuvan pohjaveden määrää alueiden ja teiden päällystämisen, hulevesien keruun ja muualle johtamisen vuoksi.

Pääosassa Espoota ilmanlaatu on hyvä, poikkeuksena eteläisen Espoon vilkasliikenteiset taajamat ja pääväylien varret. Espoossa kulkevat itä-länsi-suunnassa isot valtatie Turunväylä, Kehä III ja Länsiväylä, jotka jakavat Espoon eteläiseen tiheämmin rakennettuun osaan ja pohjoiseen vähemmän rakennettuun osaan. Keskiosassa on lisäksi Helsinki-Turku junarata. Tie- ja raideliikenne aiheuttavat melua lähiasutukselle. Eteläosaan on valmistunut Kivenlahteen asti kulkeva metro ja asutusta on rakennettu ja rakennetaan keskitetysti metroradan varteen. Espoon nopea asukasmäärän kasvu lisää liikennettä nykyisellä katuverkolla, mikä lisää melua ja muita liikenteen päästöjä.

Rakentamisesta aiheutuu melua, vesipäästöjä ja pölyä, ja Espoossa rakennetaan paljon. Rakennustyömaa häiritsee naapurustoaan keskimäärin vuoden, mutta uusilla alueilla rakentaminen ja sen aiheuttamat haitat häiritsevät useita vuosia. Rakentamisen haittoja pyritään vähentämään ympäristönsuojelumääräyksillä, valvonnalla ja hankkeilta vaadittavilla meluilmoituksilla.

Kaupungin näkökulmasta merkittävimpiä ympäristöriskejä ovat ilmanlaadun huonontuminen, melun lisääntyminen, maaperän ja vesistöjen pilaantuminen, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, tulipalot, öljy- ja kemikaalivuodot sekä sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat haasteet. Jätteisiin liittyvää rikollisuutta on tunnistettu aiempaa enemmän sekä kansainvälisesti että Suomessa.

Ulkoilmatapahtumat ovat lisääntyneet Espoossa, mikä lisää roskaantumista ja meluhaittoja sekä niihin liittyviä haittailmoituksia (mm. melusta ja roskaantumisesta). Ympäristöriskeihin varaudutaan ympäristövalvonnan suunnitelmallisella toiminnalla.

Espoossa on muutamia teollisuusalueita ja yrityskeskittymiä, joilla on ympäristön pilaantumisen riskin aiheuttavaa toimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Juvanmalmin ja Koskelon alueet. Näille alueille ympäristövalvonta tekee esimerkiksi valvontaprojekteja, joiden aikana käydään läpi useampi alueen toimija ympäristöriskien ehkäisemiseksi. Laajoja kiertotalouteen liittyviä toimintoja on Espoon länsilaidalla Kirkkonummen rajalla sijaitsevassa HSY:n Ämmäsuon ekoteollisuuskeskuksessa, jossa käsitellään pääkaupunkiseudun kaikki biojätteet ja otetaan vastaan tiettyjä jätejakeita. Biojätteen käsittelystä aiheutuu ajoittain hajuhaittaa. Alueella toimii lisäksi useita jätteenkierrätyslaitoksia.

Maankaatopaikkatoiminta ja sitä valmisteleva kallion louhinta ja louheen murskaus on keskittynyt Ämmäsuon vieressä Espoon kaupungin omistamalle Kulmakorven alueelle. Kallion louhinnasta ja murskauksesta aiheutuu melua, tärinää ja pölyä. Nämä toiminnot edellyttävät myös kunnan ympäristönsuojelulta valvontatoimia.

Jätevedet aiheuttavat ympäristöön ravinne- ja kemikaalikuormitusta. Espoossa on suurimmassa osassa taajamia vesihuoltoverkosto, joka ohjaa jätevedet HSY:n jätevedenpuhdistamolle. Vesihuoltoverkostoa on laajennettu viime vuosikymmeninä ja laajennetaan edelleen jo valmiisiin rakennuskeskittymiin. Vesihuollon rakentamisen jälkeen nämä pientaloalueet tyypillisesti tiivistyvät. Kun verkosto rakennetaan, kiinteistöillä on velvollisuus liittyä siihen, mikä vähentää hajakuormitusta. Ympäristövalvonta voi vaikuttaa kuormituksen vähenemiseen edistämällä vesihuollon rakentamista riskikohteisiin, antamalla lausuntoja muille viranomaisille, asukasneuvonnalla, käsittelemällä vapautushakemuksia ja valvomalla vesihuoltoon liittymistä. Tällä hetkellä liittymistä valvotaan vain asukkailta tulevien haittailmoitusten perusteella.

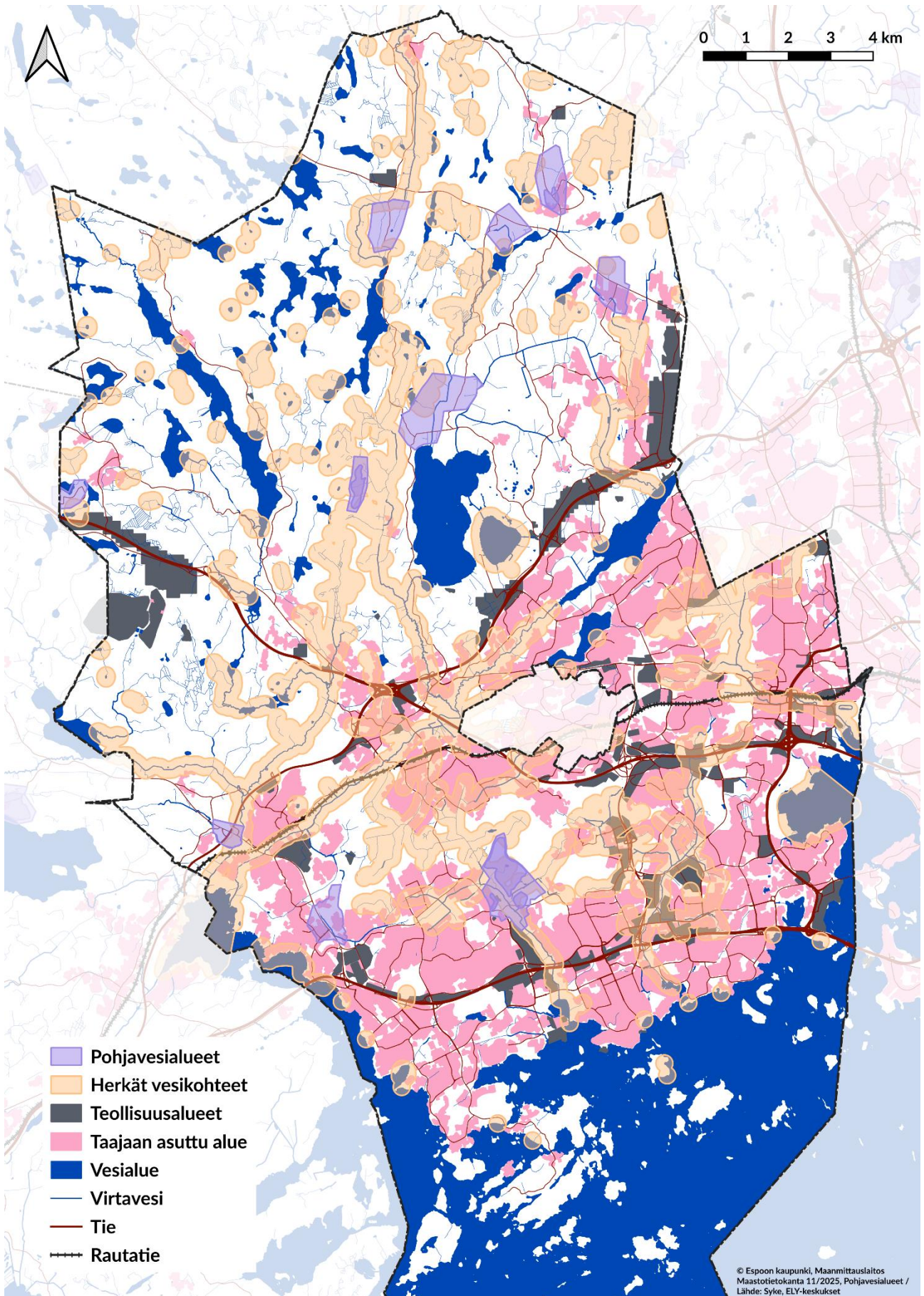
Jätevesiviemäröintialueen ulkopuolella Espoossa on noin 4000 kiinteistöä, joista 2500 on vakituista asuntoa ja 1500 vapaa-ajan asuntoa. Niillä on kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät.

Ympäristövalvonnan työtehtäviä haja-asutuksen jätevesiin liittyen ovat rakentamisen lausunnot, neuvonta ja valvonta.

Hulevesi aiheuttaa haittoja ja sitä on tyypillisesti käsiteltävä Espoossa, koska kaupunkirakenne on tiivistä ja maaperä savisena heikosti imevää. Käsittelytarvetta ja haittoja lisäävät tulevaisuudessa kaupunkirakenteen tiivistyminen ja ilmastomuutoksen myötä runsastuvat sateet. Rakentamisessa ei ole riittävästi huomioitu hulevesiä. Ympäristövalvonnan työtehtäviä hulevesiin liittyen ovat haittailmoitukset ja rakentamisen lausunnot.

Espoossa rakennetaan paljon, joten rakennustyömailla syntyy paljon ympäristöä kuormittavia työmaavesiä esimerkiksi kaivannoissa ja maalämpökaivoporauksissa. Monet rakennuspaikat sijaitsevat potentiaalisten happamien sulfaattimaiden alueilla. Happamia sulfaattimaita on Espoossa melko paljon, erityisesti Pitkäjärven sekä siitä lähtevän Glimsinjoen ympäristössä. Työmaavedet työllistävät ympäristövalvontaa neuvonnassa, kommentoinnissa ja valvonnassa. Työmaavesien haitallisuus on tunnettu vasta vähän aikaa, joten käsittelyn tarpeellisuutta ja keinoja siihen ollaan vielä opettelemassa. Neuvonnan ja valvonnan tarve on suuri.

Uutta rakentamista tehdään maa- ja metsätalousalueen lisäksi alueille, jotka ovat olleet jo aiemmin esimerkiksi teollisuuskäytössä. Tällöin esimerkiksi pilaantunutta maaperää tai rakentamista haittaavia jätetäyttöjä tulee ilmi enemmän. Ehkäisemme näistä aiheutuvia riskejä esimerkiksi antamalla lausuntoja neuvonnalla ja osallistumalla rakentamisen suunnitteluun. Tiivistyvät, aiemmin harvaan asutut pientaloalueet lisäävät naapurustoriitoja, kun aiemmin kaukana asutuksesta olleet toiminnot voivat häiritä uusia naapureita. Myös ympäristöhäiriöitä aiheuttavat toiminnot kuten väliaikaisten betoniasemien sijoittaminen uudisrakennuskohteiden keskuuteen voivat lisätä melu- ja pölyhaittailmoituksia. Kaupunkirakenteen tiivistyminen tarkoittaa myös uusien raitiolinjojen rakentamista ja kaupunkitapahtumien järjestämistä siellä, missä on hyvät liikenneyhteydet ja paljon asukkaita. Nämä lisäävät asukkaiden kokemia meluhaittoja ja meluntorjunnan haasteita.

Kuva 1, Espoon kaupungin aluerajaus ja pohjavesialueet, herkät vesikohteet, teollisuusalueet, taajaan asutut alueet, vesialueet, virtavedet, tiet ja rautatiet

3. Valvonnan organisointi ja resurssit

3.1. Valvontaorganisaatio

Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on ympäristö- ja rakennuslautakunta. Se delegoi osan tehtävistään viranhaltijoille delegointipäätöksellä (Espoon kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta 8.5.2025 67§).

Ympäristövalvonnan yksikkö on yksi Espoon ympäristönsuojelun palvelualueen kolmesta yksiköstä. Lähiesihenkilönä toimii valvontapäällikkö. Yksikössä on kahdeksan ympäristötarkastajaa ja yksi limnologi. Lisäksi ympäristönsuojelun toisen limnologin työajasta osa on käytettävissä vesi- ja vesihuoltolain mukaiseen valvontaan.

Yksikön tehtävät koostuvat tämän suunnitelman mukaisista lakisääteisistä valvontatehtävistä, lakisääteisistä lupamenettelyistä sekä ympäristönsuojelun edistämisestä, viestinnästä ja neuvonnasta. Lupamenettelyistä ympäristövalvonnan henkilöstö hoitaa ympäristö- ja maa-aineslupien valmistelun, ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoituksiin ja rekisteröinteihin sekä vesihuoltolain liittymisvelvollisuudesta vapauttamiseen liittyvän päätöksenteon sekä jätelain mukaiset rekisteröinnit. Ympäristövalvonnalle kuuluu myös vesilain (587/2011), vesihuoltolain (119/2001), maastoliikennelain (170/1995), vesiliikennelain (782/2019) ja merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) ja ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain mukaisia tehtäviä.

Ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi yksikkö osallistuu kaupungin sisäiseen valmisteluun ja antaa kannanottoja. Ympäristövalvonta antaa omalta osaltaan lausuntoja toisten viranomaisten lupahakemuksiin ja hoitaa toimialansa yleistä valvontaa. Ympäristövalvonta puuttuu laiminlyönteihin, joissa on tahallaan tai huolimattomuuttaan aiheutettu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Näihin tilanteisiin on järeämpiä puuttumiskeinoja, kuten hallintopakko- ja ympäristörikosprosessit. Ne ovat usein monitahoisia ja pitkäkestoisia prosesseja, jotka vaativat paljon työaikaa.

3.2. Valvonnan resurssit

Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksessa ympäristövalvonnan viranomaistehtäviin on käytettävissä vuonna 2025 10,7 henkilötyövuotta. Henkilöstöresurssit on osoitettu:

- ympäristönsuojelulain valvontaan 4 htv
- vesiensuojelun ja vesihuoltolain valvontaan 1,7 htv
- esihenkilötyö ja muut viranomaistehtävät 1 htv
- jätelain valvontaan 4 htv. Näistä yksi htv on osoitettu Ämmäsuon-Kulmakorven alueen valvontaan valtuuston aiemman päätöksen mukaisesti.

Valvonnan resurssit käytetään lupien ja päätösten valmisteluun ja valvontaan, muihin ympäristönsuojelun viranomaistehtäviin sekä haittailmoitusten käsittelyyn. Nämä tehtävät ovat ympäristönsuojelulain, jätelain ja muiden lakien mukaista valvontaa kuten valvontakäyntejä tai -tarkastuksia, edistämistehtäviä, neuvontaa ja viestintää. Yksikön päällikön tehtävät liittyvät yksikön johtamiseen ja toiminnan suunnitteluun sekä viranomaistoimintaan liittyvään päätöksentekoon.

Lupa- ja päätösvalmistelussa on vuosittain noin 10 hakemusta, 10 rekisteröintiä ja 10 poikkeusta ympäristönsuojelumääräyksistä, 60–100 YSL 118 §:n mukaista meluilmoitusta ja noin 100 vesihuoltopäätöstä. Nykyisillä henkilöstöresursseilla on mahdollista tehdä vuodessa noin 40 määräaikaistarkastusta valvontaohjelman mukaisena suunnitelmallisena valvontana ja noin 1000 **valvontatoimenpidettä**. Valvontatoimenpiteitä, eli ympäristöhaittoja vähentäviä toimenpiteitä, ovat muut tarkastukset ja valvontakäynnit, haittailmoitusten selvittäminen, lausunnot ja kannanotot. Tehtäviä on kuvattu tarkemmin kappaleessa 4. Vuosittain valvontaprojektissa valvotaan muita riskikohteita korkeakouluharjoittelijan resurssilla.

Ympäristönsuojelun lakisääteisiä tehtäviä ohjaa yli 80 lakia ja asetusta. Viranomaistehtävät ovat lisääntyneet lainsäädäntömuutosten ja suurten rakennushankkeiden myötä, jolloin lakisääteisiä tehtäviä joudutaan priorisoimaan riskiperusteisesti. Valvontaohjelmassa esitetyt määräaikaistarkastukset voidaan toteuttaa täysimääräisinä vain, mikäli henkilöstöresurssit pysyvät ennallaan ja vuosittaisten ilmoitusten, hakemusten ja lausuntopyyntöjen määrä ei merkittävästi muutu. Luonnollisesti myös välittömiä toimenpiteitä vaativat ja määräaikaan sidotut asiat on priorisoitava.

Ympäristövalvonnan resurssit eivät riitä kaikkiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle osoitettuihin tehtäviin. Valvontaohjelmassa esitettyjen riskikohteiden valvonnassa tavoitteeseen ei päästä eläinsuojien ja vesihuollon valvonnassa. Riittävästi ei ehditä valvoa kemikaaleja, muun kuin luvanvaraisen toiminnan ympäristöriskejä, hajajätevesien käsittelyä, jätevesiverkostoon liittymistä ja edistää jätehuoltoa. Muiden riskikohteiden valvonta on mahdollista valvontaprojekteissa ja korkeakouluharjoittelijan lisäresursseilla. Resurssien puute lisää ympäristön pilaantumisriskejä ja aiheuttaa jonoja hakemusten ja haittailmoitusten käsittelyyn sekä johtaa toimijoiden epätasa-arvoiseen kohteluun, kun vain osalta vaaditaan korjaavia toimia. Työmäärän lisääntyminen ja asukkaiden aktiiviset yhteydenotot kuormittavat edelleen toimintaa.

3.2.1. Säännöllinen valvonta

Säännölliseen valvontaan vuosittain käytettävissä olevat resurssit ja sen kohdentaminen valvottaviin toimintoihin tarkentuvat vuosittain päivitettävässä valvontaohjelmassa. Säännöllisen valvonnan resursseja käytetään ympäristönsuojelulain mukaisten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksiin, vuosiraporttien tarkastamiseen ja tarkkailutulosten seurantaan. Lisäksi jätelain säännöllisen valvonnan kohteista rekisteröitäviä jätteen vastaanottotoimintaa harjoittavia toimipisteitä valvotaan määräaikaistarkastuksin, jätteenkerääjien jätepisteiden valvontaa toteutetaan otantana ja vaarallisen jätteen valvontaa toteutetaan valvontaprojekteina.

Kertaluonteista toimintaa koskevia ilmoituksia kuten meluilmoituksia ja koetoimintailmoituksia valvotaan myös säännöllisesti tarkastuksin. Käytössä olevat henkilöstöresurssit mahdollistavat tarkastukset vain osaan meluilmoituskohteista, joten valvontaa joudutaan toteuttamaan riskiperusteisesti.

Kaikille säännöllisen valvonnan kohteille nimetään vastuuvälvoja. Muiden säännöllisen valvonnan valvontatehtävien osalta valvontaa hoidetaan tehtäväjaon perusteella. Laitokset ja muut tehtävät pyritään jakamaan valvojille siten, että kokonaistyömäärä jakautuisi mahdollisimman tasaisesti.

Ympäristönsuojeluviranomaisen resurssien rajallisuus edellyttää tehtävien priorisointia ja valvonnan toimenpidekynnyksien jouduttua asettamaan melko korkeaksi. Käytössä olevia henkilöstöresursseja on tehtävien asianmukaisen hoitamisen varmistamiseksi pystyttävä tehokkaasti keskittämään ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpien valvonta-asioiden hoitamiseen, mikä voi ajoittain tarkoittaa, ettei kaikkiin viranomaiselle tullessiin yhteydenottoihin pystytä viivytyksettä vastaamaan.

3.3. Osaamisen ylläpito ja kehittäminen

Ympäristötarkastajien jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on keskeinen merkitys valvontasuunnitelman toteutuksessa ja valvonnan kehittämisessä. Tavoitteena on hyvä lainsäädännön tuntemus ja soveltamisosaaminen kullakin valvonnan osa-alueella, sujuvat digitaaliset taidot, selkeä kirjallinen ilmaisu sekä hyvät vuorovaikutus- ja asiakaspalvelutaidot. Ympäristöalan lainsäädäntö ja osaaminen kehittyy nopeasti ja alan koulutukset ovat pääasiallisesti maksullisia. Riittävän osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen edellyttää riittävää taloudellista resurssointia koulutukseen. Kaikkiin hyödyllisiin koulutuksiin ei ole välttämättä mahdollista osallistua, koska ne voivat olla kalliita ja pitkäkestoisia.

Vuosittaisissa tavoite- ja kehityskeskusteluissa esihenkilö arvioi jokaisen työntekijän kanssa työtehtävässä vaadittua osaamis- ja koulutustarpeita sekä tavoitteita. Keskustelussa sovitaan tulevan vuoden osaamisen kehittämissuunnitelmasta.

3.4. Viranomaisyhteistyö ja muut yhteistyötahot

Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (valtion valvontaviranomainen) sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kummankin viranomaisen on ilmoitettava toiselle sellaisista valvonnassa havaitsemistaan puutteista, jotka kuuluvat toisen toimivaltaan. Espoon alueella toimiva valtion yleinen valvontaviranomainen on Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Vesihuoltolain mukainen valtion valvontaviranomainen on Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus).

Yhteistyö valtion lupaviranomaisen (Espoon alueella Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ESAVI) sekä valtion valvontaviranomaisen (ELY-keskus) kanssa pitää sisällään paikallistuntemuksen tuomista lupaprosesseihin lausuntojen kautta sekä valtion luvittamien ja valvomien lupakohteiden tarkastuksille osallistumista ja lupalaitosten vuosiraporttien läpikäymistä resurssien sallimissa rajoissa. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskus lukuisine toimintoineen on vakiintunut yhteistarkastuskohde ELY-keskuksen kanssa. Lisäksi ELY-keskus on järjestänyt vuosittain alueellisen ympäristönsuojelun neuvottelupäivän kuntien ympäristönsuojeluhenkilöstölle sekä muita koulutuksia liittyen lakimuutosten kautta tapahtuviin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävien muutoksiin.

Osa ympäristönsuojelun tehtävistä hoidetaan kuntayhteistyönä Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSYn kanssa. HSY vastaa ilmanlaadun seurannasta, tutkimuksesta, suunnittelusta ja viestinnästä, toimii Espoon jätehuoltoviranomaisena sekä vastaa vesihuollosta. Jätehuoltoviranomaisen kanssa tehtävä yhteistyö liittyy jätehuoltomääräysten valvontaan mm. jätteenkeräykseen ja jätteenkuljetuksiin.

Espoon seudun ympäristöterveyden kanssa tehtävä yhteistyö on osa Espoon ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen sisäistä toimintaa. Yhteistyö terveydensuojeluviranomaisen kanssa koostuu erilaisista yhdessä hoidettavista valvonta-asioista, molemminpuolisesta asiantuntija-avusta ja yhteisistä lausunnoista. Lisäksi terveydensuojelulta pyydetään lakisääteiset lausunnot mm. ympäristölupiin ja vesihuoltolain mukaisiin vapautushakemuksiin.

Maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on yhteydessä kaavoittajiin sekä rakentamislakia (751/2023) valvovaan kunnan rakennusvalvontaviranomaiseen. Rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltojen rajapintaan sijoittuu mm. rakentamisen ja purkamisen ympäristöhaittojen, ympäristömelun, jätevesi- ja maalämpöjärjestelmien rakentamisen vesienkäsittelyn, hulevesien hallinnan ja kaupunkikuvan siisteyden valvontaan liittyviä asioita, joiden osalta tehdään tarvittaessa yhteisiä tarkastuksia ja tapauskohtaista työnjakoa. Lisäksi maaperän pilaantumiseen liittyvillä asioilla on vaikutusta rakentamishankkeisiin ja rakentamisen lupamenettelyihin. Roskaantuneen alueen valvonnassa on aina otettava huomioon rajapinnat rakentamislain ja alueidenkäyttölain (132/1999) mukaiseen rakennetun ympäristön valvontaan. Rakennetun ympäristön epäsiisteys kuuluu pääsääntöisesti rakennusvalvontaviranomaisen vastuulle, ja rakentamislain kautta asiaa voidaan lähestyä kokonaisvaltaisemmin ja tehokkaammin. Rakennusvalvonta pyytää harkintansa mukaisesti lausuntoja yksittäisten kohteiden lupahakemuksista. Yhteistyötä kehitetään mm. päällekkäisen työn välttämiseksi.

Espoon alueella toimivia vesihuoltolaitoksia ja -osuuskuntia ovat HSY, Suvisaariston vesiosuuskunta, Kartanon vesi, Näsiniementien vesiosuuskunta ja Rinnekodit Oy. HSY toimittaa talousveden ja käsittelee jäteveden Suvisaariston vesiosuuskunnalle, Kartanon vedelle ja Näsiniementien vesiosuuskunnalle. Rinnekodit Oy:llä on oma vedenkäsittelylaitos ja jätevedenpuhdistamo. Vesihuoltolaitosten kanssa tehdään yhteistyötä mm. jäte- ja hulevesiviemäriin ja jäteveden puhdistamiseen sekä teollisuusjätevesiin ja työmaavesiin liittyvissä asioissa. Hyväksi käytännöksi ovat myös osoittautuneet yhteistarkastukset HSY:n kanssa kohteisiin, joissa jätevesien johtamiseen saattaa liittyä merkittävää haitta-ainekuormitusta mm. jätevesiverkostoon ja jätevedenpuhdistamolle.

Suomen ympäristökeskuksen ja Tullin kanssa tehtävää yhteistyötä on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien yritysten jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonnassa sekä mahdollisten laittomiin kansainvälisiin jätteensiirtoihin liittyvissä havainnoissa.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on tärkeä yhteistyötaho mm. kemikaalien varastointia koskevissa asioissa. Lisäksi onnettomuustilanteissa tarvitaan usein viranomaisten yhteistyötä. Tarvittaessa yhteistyötä kemikaalivalvonnassa tehdään myös Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kanssa.

Tehokas ympäristövalvonta edellyttää hyvää yhteistyötä myös Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen kanssa. Mahdollisissa rikostapauksissa käydään keskusteluja, tehdään tutkintapyyntöjä sekä järjestetään yhteisiä neuvotteluja ja tarkastuksia kohteissa. Myös rikostapausten tutkinnassa avustetaan tarvittaessa mm. asiantuntijalausunnoin.

Ympäristövalvonta osallistuu liikennemelun torjuntatyöhön laatimalla joka viiden vuosi meluselvityksen ja meluntorjunnan toimintasuunnitelman, toimimalla sekä kaupungin sisäisissä että ulkopuolisissa meluntorjunnan yhteistyöryhmissä ja antamalla lausuntoja muille kaupungin viranomaisille. Kaupungin sisällä liikennemelun torjumista tehdään kaupunkitekniikan yksikön ja tonttiyksikön kanssa. Valtion yhteistyöviranomaisia ovat Traficom ja Väylävirasto. Lisäksi Finavia kanssa on yhteistyötä lentomelun torjumiseksi.

Pääkaupunkiseudun sekä Suomen kuuden suurimman kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisten kesken käydään säännöllistä vuoropuhelua ja järjestetään yhteistyötapaamisia ympäristövalvonta-asioiden tiimoilta.

Espoon ympäristövalvonta antaa tarvittaessa virka-apua ja neuvoa muita viranomaisia ympäristönsuojeluun liittyvissä erityiskysymyksissä.

4. Ympäristönsuojelulain valvontakohteet

4.1. Ympäristölupalaitokset, ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröitävä toiminta

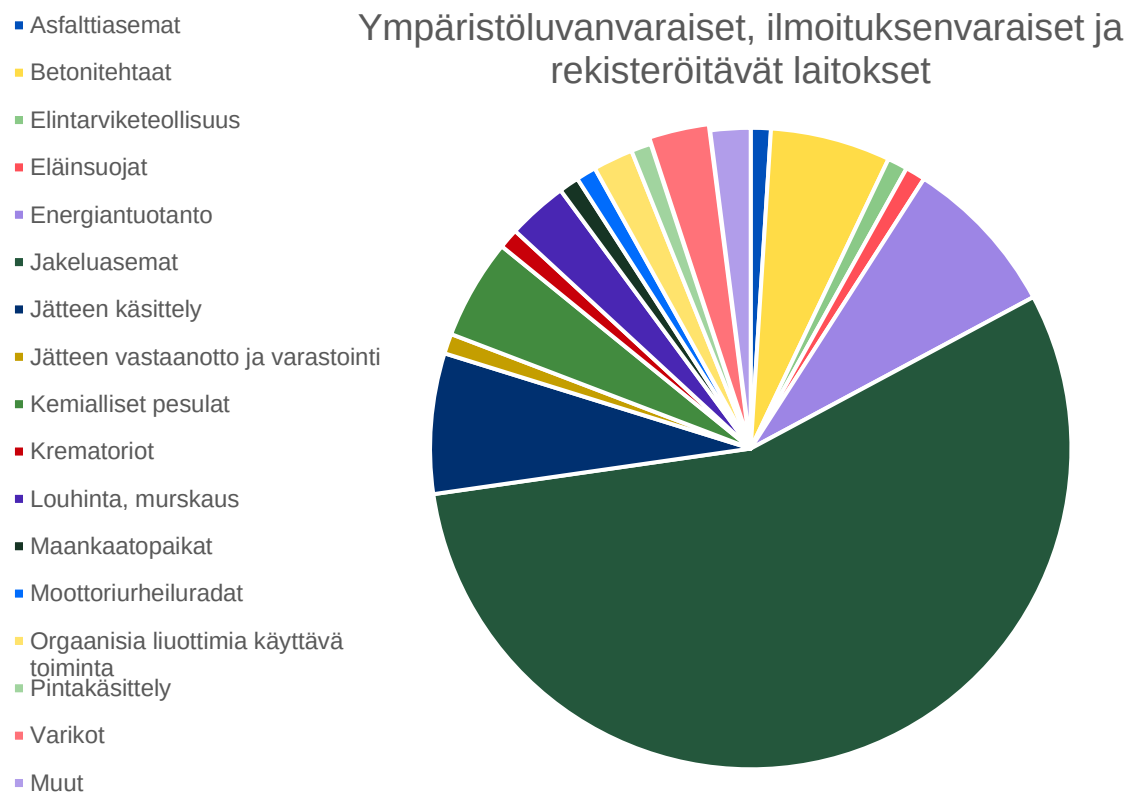
Vuonna 2025 Espoossa on 20 ympäristöluvanvaraista laitosta, yksi yhdistetty maa-aines- ja ympäristöluvanvarainen laitos, kaksi ilmoituksenvaraista laitosta ja 76 rekisteröitävän toiminnan laitosta, jotka kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulle.

Ympäristövalvonta valmistelee ympäristö- ja rakennusvalvontalautakunnan päätettäväksi laitosten ympäristölupa- ja ilmoituspäätökset sekä rekisteröi rekisteröitävät laitokset ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristövalvonta valvoo laitosten toimintaa mm. määräaikaistarkastuksin, vuosiraporteista ja seuraamalla ympäristötarkkailujen tuloksia. Ympäristövalvonta osallistuu resurssien salliessa myös valtion valvontaviranomaisen valvontakohteiden määräaikaistarkastuksiin. Vuonna 2025 valtion valvontaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia luvanvaraisia laitoksia oli Espoossa 46 kappaletta.

Taulukko 1, Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen ympäristönsuojelulain mukaiset lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintikohteet toimialoittain vuonna 2025

Toimiala	Lupa, ilmoitus tai rekisteröinti	Määrä
Asfalttiasemat	rekisteröinti	1
Betonitehtaat	rekisteröinti	6
Elintarviketeollisuus	ilmoitus	1
Eläinsuojat	lupa	1
Energiantuotanto	rekisteröinti	8
Jakeluasemat	rekisteröinti	55
Jätteen käsittely	lupa	7
Jätteen vastaanotto ja varastointi	lupa	1
Kemialliset pesulat	rekisteröinti	4
Krematoriot	lupa	1
Louhinta ja/tai murskaus	lupa	3
Maankaatopaikat	lupa	1
Moottoriurheiluradat	lupa	1

Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	lupa	2
Pintakäsittely	lupa	1
Varikot	lupa, rekisteröinti ja ilmoitus	3
Muut	lupa	2
Yhteensä		99

Kuva 2, Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät laitokset toimialoittain Espoossa.

Säännölliseen valvontaan kuuluvat toiminnan aloittamistarkastuksen, suunniteltujen määräaikaistarkastusten sekä toiminnan lopettamistarkastuksen lisäksi luvassa määrättyjen selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen. Tarkastuksilla tehdään myös muita kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvia valvontatehtäviä, kuten F-kaasu- (EU 573/2024) ja otsoniasetusten (EU 590/2024), jätelain mukaisen elintarvikejätteen kirjanpidon raportointivelvollisuuden ja kemikaalilain nojalla säädettyjen asetusten valvontaa (ks. 6.7. Kemikaalilaki).

Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaiselle poikkeuksellisista tilanteista, joissa ympäristön pilaantumisen vaara on ilmeinen tai päästöjä tai jätteitä syntyy siten, ettei ympäristölupaa, ilmoituspäätöstä tai toimintaa koskevan valtioneuvoston asetusta voida noudattaa. Asian selvittämiseksi on usein tarpeen tehdä tarkastus. Laitosten valvontaa tehdään myös saatujen haittailmoitusten johdosta.

Määräaikaistarkastukset ovat maksullisia. Samoin poikkeuksellisen tilanteen ja häirtailmoituksen perusteella tehdyt tarkastukset oivat olla ympäristönsuojelulaissa ja taksassa määrätyin perustein maksullisia.

4.2. Meluilmoitukset

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavaa tilapäistä toimintaa koskevien ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely ja valvonta muodostaa merkittävän osan ympäristömeluntorjunnan tehtävistä Espoossa. Näistä ns. meluilmoituksista valmistellaan vuosittain tyypillisesti noin 80 meluilmoituspäätöstä. Vuonna 2023 tehtiin 85 meluilmoituspäätöstä, joista 14 koski tapahtumia ja loput rakennustyömaita. Vuonna 2024 tehtiin 62 meluilmoituspäätöstä, joista 14 koski tapahtumia ja loput rakennustyömaita. Koska ilmoitusta vaativien toimintojen luonne on tilapäistä, ja ajoitus riippuu monesta tekijästä, ilmoitusten ennakko- tai jälkivalvontaa ei voi suunnitella tarkasti etukäteen.

Meluilmoituskohteisiin tehdään tarkastuksia riskiperusteisesti ottaen huomioon toiminnan luonne, kesto, sijoittuminen melulle ja pölylle herkkien kohteiden läheisyyteen sekä mahdolliset häirtailmoitukset. Tarkastus pyritään tekemään kaikkiin murskauskohteisiin ja pidempikestoisiin louhintakohteisiin. Tehdyn tarkastuksen perusteella arvioidaan, tarvitaanko toiminta-aikana lisätarkastuksia.

Meluilmoituspäätöksen valmisteluun käytettävä työaika voi vaihdella suuresti. Jotkin päätökset koskevat isoja ja pitkäkestoisia hankkeita, ja kohteet voivat sijaita lähellä herkkiä kohteita. Tällöin päätöksen valmistelija voi pyytää useasti täydennyksiä ilmoituksen tekijältä, pyytää lausuntoja muilta viranomaisilta ja kuulla lähiasukkaita. Meluilmoituspäätöksen valmistelu voi muistuttaa työmäärältään ja vaativuudeltaan ympäristöluvan valmistelua.

Espoon ympäristönsuojelumääräyksissä on meluntorjuntaa koskevia määräyksiä, joilla pyritään ennakovalvonnan keinoilla vähentämään eri toimintojen aiheuttamia meluhaittoja ympäristöön. Lisäksi ympäristönsuojelumääräyksissä on tarkennettu, mistä toiminnoista tulee tehdä ympäristönsuojelulain 118 §:n mukainen meluilmoitus. Näin toiminnanharjoittajia ohjataan tekemään meluilmoitus niistä toimista, joista on arvioitu voivan aiheutua kohtuutonta häirtä. Meluilmoituksesta tehtävässä päätöksessä voidaan antaa määräyksiä, jotka rajoittavat ja kohtuullistavat ympäristöön aiheutuvaa meluhäirtä.

4.3. Koeluonteisen toiminnan ilmoitukset

Ympäristölupaa vaativasta, lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on selvittää toiminnan ympäristövaikutuksia tai uuden tekniikan tai menetelmän käyttökelpoisuutta, on tehtävä ympäristönsuojelulain 119 §:n mukainen ilmoitus. Kuntaan tulee vuosittain tiedusteluja muutamasta koeilmoituksesta, mutta päätöksiä ei ole joka vuosi. Koeluonteinen toiminta saattaa liittyä luvitetun laitoksen toimintaan, jolloin sitä voidaan valvoa myös osana laitostenvalvontaa. Koeluonteisen toiminnan ilmoituksia tehdään suhteellisen harvoin, ja tilapäisyyden vuoksi niiden ennakko- tai jälkivalvontaa on vaikea suunnitella etukäteen. Koeluonteinen toiminta pyritään tarkastamaan vähintään kerran toiminta-aikana riippumatta ympäristölupalaitoksen tavanomaisen toiminnan riskiarviosta. Koetoimintailmoituksen varaisen toiminnan valvontaohjelmassa esitetyt suunnitelmalliset tarkastukset ovat maksullisia.

4.4. Haitta-, onnettomuus- ja rikkomustilanteet

Haittailmoitusten käsittelyyn kuuluu merkittävä määrä valvontayksikön resursseja. Haittailmoituksia tulee vireille eri kanavia pitkin, kuten kaupungin palautejärjestelmään ja ympäristönsuojelun yhteissähköpostiin, mutta myös henkilökohtaisiin sähköposteihin ja puhelimitse asiakaspalveluun ja asiantuntijoille tai ohjautuen eteenpäin kaupungin muilta asiantuntijoilta. Haittailmoitukset koskevat yleisimmin roskaantumista tai jätteitä, melua, pölyä, savua/hajua sekä veteen liittyviä aiheita. Näistä ilmoituksista otetaan käsittelyyn ne asiat, joista arvioidaan aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaraa ja joissa ympäristövalvonnalla on toimivalta. Arvioinnissa otetaan huomioon mm. ympäristön herkkyys, päästön suuruus ja haitallisuus ja altistujien määrä. Usein ilmoitettua haittaa ei havaita, asian selvittämiseksi ei ole tarpeeksi tarkkaa tietoa, haitta ei ole merkittävä, kyseessä on luontainen ilmiö tai asiaan liittyy naapuririita.

Vuodessa tulee satoja haittailmoituksia, joista käsittelyyn otetaan noin puolet. Vuonna 2024 käsittelyyn otettiin noin 700 haittailmoitusta. Eniten haittailmoituksia käsitellään vuosittain jätteistä, noin 100–150 kappaletta, ja melusta noin 60–150 kappaletta. Melua koskevista haittailmoituksista noin 30–50 kappaletta koskee tapahtumamelua ja noin 20 liikennemelua. Loput meluhaittailmoitukset koskevat rakentamisen tai koneiden ja laitteiden aiheuttamaa melua. Pölystä ilmoitetaan vuosittain noin 10–30 kertaa. Savu- ja hajuvalituksia tulee noin 10 kappaletta vuodessa noin 70–130 kappaletta vuodessa. Erilaisia jäte- ja hulevesiin, viemäreihin ja luonnonvesiympäristöihin liittyviä haittailmoituksia tulee noin 70–130 vuodessa. Maaperää mahdollisesti pilaavia öljy- tai kemikaalivahinkoja on noin 10 kpl vuodessa.

Toiminnanharjoittajilla on velvollisuus tehdä ympäristönsuojeluviranomaiselle ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta (YSL 120 § ja 123 §). Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle on säädetty mahdollisuus antaa muuta kuin luvanvaraista, ilmoituksenvaraista tai rekisteröitävää toimintaa koskevia yksittäisiä määräyksiä ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §). Määräyksen antaminen soveltuu tilanteisiin, joissa ei suoraan ole annettu yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan olisi toimittu. Näin viranomainen voi tarkentaa ympäristönsuojelulain vaatimuksia yksittäistapauksessa. Annettu määräys voi edellyttää myös jälkivalvontaa. Näitä ilmoituksia tulee harvoin, korkeintaan 1–2 ilmoitusta vuodessa.

Ympäristönsuojeluviranomainen tekee luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävän toiminnan poikkeuksellisen tilanteen ilmoituksesta päätöksen, jossa voi antaa määräyksiä esimerkiksi pilaantumisen tai sen vaaran ehkäisemisestä sekä jätehuollon järjestämisestä. Lisäksi voidaan määrätä tarkkailusta ja tiedottamisesta. Poikkeuksellista tilannetta koskevan ilmoituksen käsittely ja annettujen määräysten valvonta edellyttää käytännössä aina vähintään yhtä ja yleensä useampaa tarkastuskäyntiä.

Onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteet edellyttävät yleensä valvontaviranomaisen toimenpiteitä asian selvittämiseksi. Viranomaistoimenpiteet ovat tarpeen aina, kun on aihetta olettaa, että tilanteesta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Selvittäminen on tehtävä tarkastamalla toiminta tai muulla asianmukaisella tavalla.

Ympäristönsuojeluasioissa vireillepano-oikeus on määritelty laajasti koskemaan asianosaisen ja valvontaviranomaisen ohella yhdistyksiä, kuntia ja muita viranomaisia. Kirjallinen vireillepano edellyttää aina viranomaiselta asian selvittämistä ja vireille panijalla on myös oikeus saada valituskelpoinen päätös vireille panemastaan asiasta.

4.5. Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

4.5.1. Ympäristönsuojelumääräysten valvonnalliset ilmoitukset

Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräyksissä edellytetään valvonnallisia ilmoituksia työmaavesien johtamisesta tai maahan imeyttämisestä (7 §), käytöstä poistetun maanalaisen öljy- tai kemikaalisäiliön nostosta tai maahan jättämisestä (11 §), jätteiden sijoittamisesta maaperään (12 §) sekä tallien perustamisesta (28 §). Ilmoituksellisen valvonnan lisäksi ympäristönsuojelumääräysten noudattamista valvotaan haittailmoitusten perusteella.

Vuonna 2024 tehtiin yksi ilmoitus jätteiden sijoittamisesta maaperään. Betonimurskeen EEJ-asetus (ei-enää-jätettä, EEJ) tuli voimaan vuonna 1.9.2022, mikä on vähentänyt jätteen hyödyntämisen ilmoituksia Espoossa. Ilmoituksia uusien tallien perustamisesta ei tehty lainkaan. Öljysäiliöiden valvottuja nostoja oli 10 kpl ja päätöksiä öljysäiliön poistamisvelvollisuudesta poikkeamiseksi tehtiin 17 kpl. Öljysäiliöitä arvioidaan poistettavan käytöstä edelleen nykyiseen tahtiin lämmitysmuotojen muutostukien vuoksi.

4.5.2. Nitraattiasetuksen valvonta

Eläinsuojien valvonnassa sovelletaan ympäristönsuojelulain ohella mm. Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräysten 28 ja 29 §:ää ja jätelakia. Espoon eläinsuojista yksi on ympäristöluvanvarainen hevostalli, ja tätä toimintaa valvotaan valvontaohjelman mukaisesti määräaikaistarkastuksin. Eläinsuojia on vuoden 2024 lopussa 61 kappaletta, joista valtaosa on hevostalleja.

Eläinsuojien valvonta on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Tarkastuksia tehdään ensisijaisesti uusiin kohteisiin ja kohteisiin, joiden toiminnassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia tai niissä on riskinarvioinnin perusteella korkeampi ympäristön pilaantumisen riski. Myös haittailmoitusten perusteella tehdään tarkastuksia. Kaikilla eläinsuojilla pyritään kuitenkin käymään tarkastuksella säännöllisesti, vähintään kerran 10 vuodessa, mikä tarkoittaa noin kuuden tallin suunnitelmallista tarkastusta vuosittain.

4.5.3. Hajajätevedet

Jätevesiviemärintialueen ulkopuolella Espoossa on noin 4000 kiinteistöä, joista 2500 on vakituista asuntoa ja 1500 vapaa-ajan asuntoa. Niillä on kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät. Ympäristövalvonnan työtehtäviä haja-asutuksen jätevesiin liittyen ovat rakentamisen lausunnot, neuvonta ja valvonta.

Asumisen lisäksi viemäriverkoston ulkopuolella Espoossa on tunnistettu 20–30 koulua, leirikeskusta, juhlatilaa ja muuta suurta jätevesikohdetta. Niiden valvonta on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Tarkastuksia pyritään tekemään säännöllisesti vähintään kerran 10 vuodessa riskikohteisiin eli sellaisiin, joissa jätevesi käsitellään muulla tavalla kuin keräämällä umpisäiliöön. Myös uusista ilmenevistä kohteista selvitetään jätevesien käsittelytapa ja tarvittaessa otetaan säännölliseen valvontaan.

Ympäristönsuojelulakia ja valtioneuvoston asetusta (157/2017) talousjätevesien käsittelystä vesilaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (ns. hajajätevesiasetus) muutettiin keväällä 2017. Sääntelyä lievennettiin joiltakin osin aiemmasta ja uuden lainsäädäntölinjauksen mukaan kiinteistöillä, jotka sijaitsevat enintään sata metriä vesialueista tai pohjavesialueilla, jätevesijärjestelmän uusimisen määräaika oli 31.10.2019. Muilla alueilla kiinteistöjen jätevesijärjestelmän kunnostaminen tulee ajankohtaiseksi vasta tiettyjen isojen remonttien yhteydessä.

Muuttuneen lainsäädännön noudattamista on valvottu ainoastaan hajajätevesiin liittyvien haittailmoitusten perusteella. Järjestelmien päivitystä ympäristönsuojelulain vaatimusten mukaiseksi vesistöjen lähellä ja pohjavesialueilla ei ole resursseja valvoa. Kaikki hajajätevesien puhdistusvaatimuksia koskevat poikkeamishakemukset (ympäristönsuojelulaki 156 d §) tulee kuitenkin käsitellä. Hakemuksia on tullut yhteensä noin 10 kpl, ja ne painottuivat lähelle järjestelmän uusimisen määräaikaa 2019. Hajajätevesikäsittelyyn liittyvää valvontaa tehdään lisäksi siinä yhteydessä, kun rakennusvalvonnalle annetaan lausuntoja rakentamislain mukaisiin lupahakemuksiin liittyvistä jätevesijärjestelmien suunnitelmista.

Ympäristönsuojelulain valvonnassa vesiin liittyviä tehtäviä joudutaan voimakkaasti priorisoimaan. Priorisointia tehdään osittain ympäristöriskiperusteisesti. Ensisijaisesti valvotaan suuria tai herkkiin vesistöihin päätyviä talousjäte- ja työmaavesivuotoja ja annetaan jätevesiin liittyviä lausuntoja. Toissijaisesti valvotaan suurten talousjätevesikuormittajia kuten jätevedenpuhdistamoita ja käsitellään erilaisista jätevesistä ja työmaavesistä asukailta tulleita haittailmoituksia ja työmaavesistä annettavia lausuntoja. Lisäksi vastataan neuvontapyyntöihin. Resurssit eivät riitä suunnitelmalliseen riskiperusteiseen talousjäte- ja työmaavesien valvontaan tai jätevesijärjestelmien lainmukaisuuden valvontaan vesistöjen lähellä tai pohjavesialueilla, vaikka se vähentäisi merkittävää hajakuormitusta ja kohdistuisi kuormittajiin tasapuolisesti.

4.5.4. Pilaantunut maaperä ja pohjavesi

Espoossa Uudenmaan ELY-keskus on pilaantuneen maaperän kunnostamisen valvontaviranomainen. Espoon ympäristövalvonta kokoaa ja ylläpitää tietoja pilaantuneista ja kunnostetuista maa-alueista kaupungin Trimble Locus -paikkatietojärjestelmässä. Ympäristövalvonta merkitsee vuosittain lähes sata kohdekohtaista tietoa ja uutta pilaantuneen maan kohdetta paikkatietojärjestelmään. Tietoja käytetään maankäytön suunnittelussa, rakennusvalvonnan tarpeisiin ja valvonnan tueksi. Ympäristövalvonta antaa kohdekohtaisia tietoja ja neuvontaa maaperän tilasta, toimintahistoriasta ja kunnostuksesta sekä tekee yhteistyötä kaavoittajien, rakennusvalvonnan, konsulttien ja maanomistajien kanssa.

Osa Espoon pilaantuneita maita koskevista tiedoista on vielä ainoastaan paperimuodossa. Aineistoa digitoidaan suunnitelmallisesti vuosittaisessa valvontaprojektissa. Vuoden 2025 syksyllä paperisesta pima-arkistosta on käyty läpi ja digitoitu noin 1/8. Työtä on tehnyt kolme harjoittelijaa kahden kesän aikana.

Espoossa on joka vuosi useita kymmeniä pilaantuneen maan kunnostushankkeita. Ympäristövalvonta antaa tietoja Espoon kaupungin muille viranomaisille pyydettyäessä. Tällaisia tietopyyntöjä tulee vuosittain noin 15 kpl. Uudenmaan ELY-keskuksen tekemät päätökset pilaantuneiden alueiden puhdistuksista lähetetään Espoon kaupungin ympäristönsuojeluun, ja Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus hakea muutosta oman kaupunkinsa

alueella tehtyihin päätöksiin. Espoon ympäristövalvonta osallistuu pyydettyäessä pilaantuneiden maiden yhteistarkastuksiin ELY-keskuksen kanssa, kuitenkin omaa harkintaa käyttäen.

Valvontayksikkö osallistuu pientalojen öljylämmityksestä luopumisen valvomiseen. Öljysäiliöiden maasta poistamista valvotaan, jotta havaittaisiin mahdolliset öljyvuodot maaperässä. Joskus maaperä voi pilaantua myös ympäristövahingon seurauksena. Ympäristövahingoissa pelastustoimi vastaa alkutorjunnasta. Ympäristövalvonta voi antaa asiantuntija-apua pelastustoimelle ja käydä valvontakäynnillä tapahtumapaikalla. Ympäristövahinkojen hoitaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri osapuolten kanssa. Ympäristövalvonta osallistuu vuosittain noin kymmenen tällaisen epäillyn ympäristövahinkotapauksen selvittämiseen ja hoitamiseen.

Ympäristövalvonta seuraa tärkeimpien vedenottoalueiden pohjaveden laatua ja määrää. Tarkkailua tehdään vesinäytteitä ottamalla ja pinnan korkeuksia mittaamalla yhteistyössä Helsingin, Vantaan, HSY:n sekä Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen kanssa.

Ympäristövalvonta ohjaa rakentamista ja suunnittelua kannanotoilla, jotta pohjavesien laatu ei heikkenisi tai määrä vähenisi esimerkiksi maalämpökaivojen porauksissa tai maankäytön muuttuessa. Kannanottoja on vuosittain kymmeniä. Lisäksi ympäristövalvonta toteuttaa pohjaveden suojelemiseksi toimenpiteitä, jotka on nostettu Espoon vesiensuojelun toimenpideohjelmaan, esimerkiksi viestii asukkaille pohjavedestä ja kehittää yhteistyössä kaupunkitekniikan kanssa tiesuolausta pohjavesialueilla.

4.5.5. Jätteiden sijoittaminen maaperään

Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräysten mukaan muussa kuin ammattimaisessa tai laitospäivätoiminnassa maarakentamisessa voidaan käyttää puhdasta betoni- ja tiilijätettä ja muita hyödyntämiskelpoisia jätteitä mukaan lukien pilaantumattomia jätemaita korvaamaan luonnonaineksia. Jätteen sijoittamisesta on ilmoitettava Espoon ympäristö- ja rakennusvalvontakeskukselle. Ympäristönsuojelu tarkastaa jätesijoituksen määräysten mukaisuuden ja antaa tarvittaessa ohjeita. Jätesijoitukset tallennetaan Espoon kaupungin paikkatietojärjestelmään. Ympäristönsuojelu valvoo myös jätteen luokittelamattomien maanainesten hyödyntämistä ja pyytää tarvittaessa niitä koskevia tietoja.

Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (ns. Mara-asetus, 843/2017) koskee ammattimaista tai laitospäivätoiminnasta jätteiden hyödyntämistä. Uudenmaan ELY-keskus toimittaa ympäristönsuojelulle tiedoksi asetuksen mukaiset rekisteröintimerkinnot ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristönsuojelu tallentaa myös nämä jätesijoitukset kaupungin paikkatietojärjestelmään.

Muut ammattimaiset tai laitospäivätoiminnat jätteen hyödyntämisestä maarakentamisessa kuin Mara-asetuksen mukaiset, käsitellään ympäristölupa-asiana. Lupaviranomainen on tällöin käsiteltävän jätteen määrästä riippuen kunnan tai valtion ympäristölupaviranomainen.

4.5.6. Muita ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia toimialoja ja kohteita

Espoossa on paljon toimintaa, josta voi aiheutua ympäristönsuojelulain tarkoittamaa ympäristön pilaantumista, mutta joilta ei vaadita ympäristöllisiä lupia tai ilmoituksia eikä siten valvota säännöllisesti. Valvontayksikkö on tunnistanut toimialoja, toimijoita ja kohteita, joilla on ympäristön

pilaantumisen riski ja joita tulisi resurssien puitteissa valvoa seuraavan kolmen vuoden aikana (kuva 2). Näitä valvotaan riskiperusteisesti ja satunnaisotoksella vuosittaisissa valvontaprojekteissa. Ympäristön pilaantumisen riskiä kasvattavat toiminnan sijainti riskialueella eli asutuksen tai herkän vesistökohteen lähellä tai pohjavesialueella sekä esimerkiksi vaarallisten jätteiden, kemikaalien ja talousjätevesien käsittely. Näitä ovat kiinteistökohtainen jätevesien käsittely, vaarallisten jätteiden käsittely moottoriajoneuvojen huolto- ja korjausliikkeissä ja rakennustyömaat.

Kuva 3, Tunnistettuja riskikohteita.

Kiinteistökohtainen jätevesien käsittely voi paikallisesti aiheuttaa ympäristön pilaantumista. Jätevesiviemäröinti ja keskuspuhdistamo on tehokkainta ja riskittömintä jäteveden käsittelyä. Kiinteistöjen omat jätevesijärjestelmät eivät ole nykyvaatimusten mukaisinaan yhtä tehokkaita. Monia jätevesijärjestelmiä ei ole uusittu nykyvaatimusten mukaisiksi ja/tai niitä hoidetaan huonosti. Riskialueita ovat esimerkiksi vesistöjen ranta-alueet ja pohjavesialueet sekä suuret kohteet, joissa muodostuu noin 20 asukkaan jätevesiä vastaava määrä jätevettä.

Vesihuoltolain mukaista asuinkiinteistöjen jätevesiviemäriin liittymistä valvotaan valvontaprojekteissa. Riskikohteiden ja suurten kohteiden liittymisen valvonta pienentää suoraan yksittäisistä kohteista ympäristöön tulevaa ravinne- ja hygieenistä kuormitusta ja välillisesti vähentää jätevesivuotoja. Liittymisvalvonnasta saadaan tuloja vesihuoltoverkoston rakentamiseen, joka on kallista (700 €/m). Jotta vesihuoltolaitoksella on varaa pyörittää puhdistamoa ja huoltaa ja korjata olemassa olevaa ja rakentaa uutta verkostoa, on sen saatava liittymis- ja käyttömaksut. Sen vuoksi vesihuoltolaissa on tiukat vaatimukset liittymisestä. Espoossa tiedetään olevan satoja liittymättömiä kiinteistöjä, ja jatkuvasti ilmenee uusia liittymättömiä kiinteistöjä asukasvalitusten kautta, useimmiten vuoto- ja hajuhaittojen takia.

Toinen vastaava tunnistettu riskikohde on vaarallisten jätteiden käsittely moottoriajoneuvojen huolto- ja korjausliikkeissä, joista suurin osa on autokorjaamoita. Espoossa on noin 350 korjaamoja. Valtaosa korjaamoista on pieniä yhden tai muutaman hengen yrityksiä. Korjaamoilla varastoidaan ja käytetään vaarallisia kemikaaleja, jotka voivat aiheuttaa ympäristön pilaantumista. Korjaamoille tehtäville valvontakäynneillä tarkastetaan, että kemikaalien varastointi, säilytys ja käsittely ovat Espoon ympäristösuojelumääräysten 9 §:n mukaista. Samalla korjaamoiden henkilökunnalle jaetaan tietoa korjaamotoiminnan mahdollisista ympäristöriskeistä ja niiden ehkäisystä. Haasteena korjaamoiden valvonnassa on, että vanhoja korjaamoja lopetetaan ja uusia

perustetaan verrattain usein, jolloin myös toimijat ja korjaamoiden sijainnit vaihtuvat. Korjaamoita valvotaan haittailmoitusten perusteella tai satunnaisotannalla. Korjaamoille on tehty valvontaprojektit vuosien 2024 ja 2025 kesällä.

Rakennustyömaat aiheuttavat merkittäviä pölyhaittoja, melua, kuormitusta vesiin ja roskaantumista. Kesto on yleensä alle vuoden mittainen, mutta joitakin alueita rakennetaan yli viiden vuoden ajan. Katutyöt mukaan luettuna Espoossa voi olla samanaikaisesti jopa satoja rakennushankkeita. Muita rakennustyömaita kuin ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisia meluilmoituskohteita voidaan valvoa valvontaprojekteissa.

5. Jätelain valvontakohteet

5.1. Jätelain yleinen valvonta

Jätelain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jätelain yleinen valvonta kohdistuu jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaran ehkäisemiseen (JL 13 §). Valvonta kohdistuu jätelain ja sen nojalla annettujen asetusten noudattamiseen, kunnan jätehuoltomääräysten noudattamiseen ja kunnan jätehuollosta vastuussa olevien sekä jätehuollon tehtäviä toteuttavien tahojen toimintaan.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluu jätteen ammattimaisen keräyksen toimijoiden rekisteröinti jätehuoltorekisteriin, jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta, roskaantumisen valvonta ja ympäristönsuojelulaissa kunnalle määritettyjen, ennakkovalvontaa edellyttävien toimintojen jätelain noudattamisen valvonta. Valvontavastuu toiminnasta, jossa syntyy vaarallista jätettä, on jakamaton valtion ja kunnan valvontaviranomaisen kesken. Käytännössä kunnan valvontavastuulle jäävät kuitenkin kaikki ne toiminnot, joille ei tehdä ympäristölupapäätöstä, ilmoituspäätöstä tai rekisteröintiä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään tai jätehuoltorekisteriin.

Jätelain noudattamista valvotaan lähinnä asukkaiden tekemien haittailmoitusten perusteella, jätehuoltoviranomaisen pyynnöstä ja esimerkiksi valvontaprojekteissa. Valvontaa tehdään riskiperusteisesti, eli priorisoidaan kohteet, joissa arvioidaan olevan suurin ympäristön pilaantumisen riski. Valvonta kohdistuu jätteen hylkäämiseen eli ns. dumpppaamiseen, järjestettyyn jätehuoltoon liittymiseen, jätehuollon toimimattomuuteen, jätelain mukaisten kirjanpitovelvollisuuksien noudattamiseen sekä pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen jätehuoltomääräysten noudattamiseen.

Myös yleisötilaisuuksien jätehuoltoa valvotaan. Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen jätehuoltomääräysten (36 §) mukaan ulkotilassa järjestettävän yleisötilaisuuden järjestäjän tulee toimittaa jätehuoltosuunnitelma sekä loppuraportti toteutuneista jätemääristä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, kun tilaisuuteen ennakoidaan osallistuvan yhtä aikaa yli 500 henkilöä. Tällaisia jätehuoltosuunnitelmavelvollisia ulkoilmatapahtumia järjestetään Espoossa parikymmentä vuosittain ja jätehuoltosuunnitelmia käsitellään noin 20 kappaletta vuodessa.

Yhteistyötä roskaantumistapauksissa tehdään rakennusvalvontaviranomaisen, terveydensuojeluviranomaisen sekä alueen haltijan kanssa. Jos roskaajaa ei saada selville ja siivoaminen olisi alueen haltijalle kohtuutonta, on vastuu roskaantuneen alueen siivoamisesta viimekädessä kunnalla.

Roskaantumisessa on aina muistettava ottaa huomioon mahdollinen maaperän tai pohjaveden pilaantumisen riski. Maaperän ja pohjaveden pilaantumista voi aiheutua erityisesti jätteenpoltosta, vaarallisten jätteiden epäasiallisesta käsittelystä ja varastoinnista sekä maaperään haudatuista jätteistä. Tarvittaessa maaperän tila on selvitettävä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Jos maaperän tai pohjaveden pilaantumista havaitaan, asia siirtyy käsiteltäväksi roskaantumisen sijaan velvollisuutena puhdistaa maaperä ja pohjavesi.

Ympäristövalvonta valvoo rakennus- ja purkujätteiden käsittelyä esimerkiksi antamalla lausuntoja rakennusvalvonnalle purkamislupien yhteydessä. Näiden rakennus- ja purkujätteisiin liittyvien lausuntojen määrä vaihtelee kuukausittain. Keskimäärin lausuntoja on noin kaksi kappaletta kuukaudessa. Lausunnoissa kiinnitetään huomiota mm. asbestikartoituksen tekemiseen sekä POP-jätteiden (pysyvät orgaaniset yhdisteet) tunnistamiseen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on myös mahdollisuus antaa yksittäinen määräys roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi (125 §). Määräyksen antaminen soveltuu tilanteisiin, joissa ei suoraan ole annettu yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan olisi toimittu, mutta toiminta ei kuitenkaan ole jätelain tavoitteiden mukaista.

5.2. Säännöllinen valvonta

Jätelain 124 §:ssä säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle velvollisuus tarkastaa määräajoin asianmukaisesti toimivallassaan olevat laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä, syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontaviranomaisen on tehtävä valvontaa varten suunnitelma 124 §:ssä luetelluista, säännöllistä valvontaa vaativista toiminnoista, jos niihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on edelleen laadittava suunnitelma jätelain 100 §:n mukaisen jätteen ammattimaisen keräyksen valvonnasta, ja suunnitelman voi liittää ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan. Valvontaviranomaisen on tarkastettava tietoja ja seikkoja, jotka koskevat siirrettävän jätteen alkuperää, laatua, määrää, toimituspaikkaa ja vastaanottajaa.

Jätteen laitosmaista ja ammattimaista käsittelyä valvotaan usein kohteissa, joilla on ympäristölupa, ilmoituspäätös tai jotka ovat rekisteröityjä toimintoja. Tällöin jätteen laitoksen tai ammattimaisen käsittelyn on usein ympäristönsuojelulain mukaisesti ennakoivalvonnan alaista toimintaa. Kunta valvoo niiden toimintojen jätteen käsittelyä, joille kunta on antanut lupa- tai ilmoituspäätöksen tai jotka kunta on rekisteröinyt. ELY-keskus valvoo valtion luvittamien toimintojen jätteenkäsittelyä. Vastuu vaarallisia jätteitä tuottavan toiminnan valvonnasta on kuitenkin jakamaton kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen välillä.

5.2.1. Jätteen ammattimainen keräystoiminta

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta (Jätelaki 100 §) on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Espoossa on vuonna 2025 rekisteröity 11 jätteen ammattimaista keräystä harjoittavaa yritystä. Näillä toimijoilla on yhteensä noin 70 toimipistettä. Näitä ovat mm. alueelliset paperinkeräyspisteet, Rinki-ekopisteet,

Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) vaarallisen jätteen keräyskontit, kauppakeskusten ekopisteet ja SE-romun vastaanottopaikat. Toiminta tarkastetaan säännöllisesti ja yksittäiset keräyspisteet tarkastetaan satunnaisotannalla tai haittailmoitusten perusteella.

Espoon alueella ei ole kattavaa rekisteriä laitoksista ja yrityksistä, joissa syntyy vaarallista jätettä. Kaikilla tarkastuksilla kiinnitetään huomiota mahdollisiin vaarallisiin jätteisiin. Jos toiminnassa käsitellään tai syntyy vaarallista jätettä, se vaikuttaa valvontaohjelmassa kyseisen toiminnan riskiluokitukseen ja tarkastusten tiheyteen. Vaarallisten jätteiden epäasianmukaisella käsittelyllä voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia ja siksi näiden toimintojen valvonta on ympäristön kannalta olennaista.

5.2.2. Jätteiden kansainväliset siirrot

Jätteitä on mahdollista siirtää maasta toiseen hyödynnettäväksi tai loppukäsiteltäväksi. Kansainvälisiä jätesiiroja valvoo Suomen ympäristökeskus yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Suomen ympäristökeskus tekee jätesiiroja koskevat päätökset. Päätöstä ei tarvita hyödynnettävien jätteiden osalta ns. vihreille jätteille, joille noudatetaan kevyempää siirtomenettelyä. Jätesiiro voi olla myös kokonaan kielletty. Laitoskohtaisesti jätesiiroja osaltaan valvoo laitosta muutenkin valvova viranomainen. Tarkastusvastuu on päällekkäinen Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Espoossa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomien laitosten kansainväliset jätesiirot tarkastetaan ympäristönsuojelun valvontaohjelman mukaisten tarkastusten yhteydessä. Tarkastuspöytäkirjat toimitetaan Suomen ympäristökeskukselle. Sovitusti Suomen ympäristökeskus voi osallistua laitostarkastukselle ja tarkastaa kansainväliset jätesiirot. Espoossa toimi vuoden 2025 alussa kaksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomaan laitosta, joilla on ollut Suomen ympäristökeskuksen tekemiä päätöksiä kansainvälisille jätesiiroille. Laitoksilla on ympäristölupa. Espoossa ei vuoden 2025 alussa ollut muita kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomia toimintoja, joista perustellusti voitiin epäillä tehtävän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Yleisesti ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman mukaisissa tarkastuksissa kiinnitetään huomiota toimintaan esimerkiksi käytöstä poistettujen akkujen, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, romuajoneuvojen ja niiden osien, mahdollisesti varastettujen jätteiden sekä vihreiden jätteiden osalta. Havaitut keräyspaikat, joista jätettä viedään ulkomaille, tarkastetaan ja ilmoitetaan Suomen ympäristökeskukselle. Tiedot merikonteista, joihin voi liittyä luvattomia kansainvälisiä jätesiiroja, toimitetaan Suomen ympäristökeskukselle.

5.2.3. Siirtoasiakirja

Eräiden jätteiden kuljettamisesta on laadittava siirtoasiakirja (JL 121 §). Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä sekä pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Sekä jätteen haltijalle että vastaanottajalle jää kopio

siirtoasiakirjasta. HSY edellyttää jätteenkäsittelykeskuksessa siirtoasiakirjaa. Ympäristönsuojelu valvoo menettelyä valvontatoimenpiteiden yhteydessä.

6. Muiden lakien mukaiset valvontakohteet

6.1. Vesilain valvonta

Vesilain (587/2011) valvontaviranomaisina toimivat ELY-keskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Viranomaisten toimivalta on pääosin rinnakkainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluu ojitukseen liittyviä riita-asioita sekä vesien johtamista koskevia päätösasioita. Vesilain valvonnan yleisistä perusteista on sovittu ELY-keskuksen kanssa. Luvanvaraisten toimintojen jälkivalvonta jää pääasiassa ELY-keskuksen vastuulle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen antaa kuitenkin lausuntoja ja valvoo myös vesilain mukaisia lupia muun lupavalvontansa yhteydessä. Muilta osin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jäävät yleiset valvontatehtävät ja laissa sille erityisesti määrätyt tehtävät.

Ympäristövalvonta ei tee vesilain mukaista suunnitelmallista valvontaa. Vesilain valvontaa tehdään resurssien puitteissa. Se keskittyy ruoppausilmoitusten lausuntoihin ja haittailmoitusten ja kirjallisten vireillepanojen käsittelyyn. Lausunnoissa annetaan kannanotto paikalliseen ympäristötietoon perustuen. Haittailmoitukset koskevat usein naapurien välisiä ojariitoja, jotka ovat haastavia. Vesilain mukaisten vedenotto- ja vesirakentamislupien valvonta on pääsääntöisesti ELY-keskuksen vastuulla, mutta ympäristövalvonta pyrkii valvomaan riskikohteita. Valvontakohteista kuitenkin ylläpidetään riittäviä perustietoja, jotta valvontatoimiin voidaan kiireellisissä tapauksissa ryhtyä viivytyksettä myös kuntatasolla. Isojen rantarakentamishankkeiden ja luvattoman toiminnan valvontaa tehdään käytännössä monesti yhteistyönä.

6.2. Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain (119/2001) valvonta keskittyy hakemusten ja haittailmoitusten käsittelyyn. Lisäksi pyritään edistämään jätevesiverkoston rakentamista verkoston ulkopuolisille riskialueille. Hakemukset koskevat vapauttamista liittämisvelvollisuudesta yleiseen vesijohtoon tai jäte- tai hulevesiviemäriin. Haittailmoituksia tehdään, kun naapurit kärsivät jäte- tai hulevesistä. Niitä käsitellään vesihuoltolain nojalla, kun alueella on jäte- tai hulevesiverkosto, johon on liittymisvelvollisuus.

Vesihuoltolain valvonta ei sisällä suunnitelmallista valvontaa. Vesihuoltolain valvonnassa joudutaan tekemään voimakasta priorisointia, joka ei perustu ympäristöriskeihin tai siihen, että vesihuoltomaksut kerättäisiin mahdollisimman kattavasti. Ensisijaisesti käsitellään hakemuksia ja haittailmoituksia jätevesiviemäriin liittämättömistä kiinteistöistä. Toissijaisesti käsitellään haittailmoituksia hulevesiviemäriin liittämättömistä kiinteistöistä ja pyritään vaikuttamaan vesihuollon kehittämiseen verkoston ulkopuolisille riskialueille. Resurssit eivät riitä suunnitelmalliseen riskiperusteiseen jätevesiviemäriin liittymättömien kiinteistöjen valvontaan, vaikka se vähentäisi talousjätevesikuormitusta, lisäisi vesihuoltolaitoksen saamia maksuja ja kohdistuisi kuormittajiin tasapuolisesti. Valtaosa työajasta menee saapuneiden hulevesivapautushakemusten käsittelyyn.

Haittatapausten käsittely on usein riitaisaa ja työlästä, koska verkostoon liittäminen on usein haitan aiheuttajalle kallista. Ne ilmenevät usein pientaloalueiden tiivistyessä ja johtuvat siitä, että vesihuoltoverkosto on rakennettu jälkeempinä monille alueille ja että aiemmin rakentamisessa ei huomioitu riittävästi hulevesiä. Lisäksi vain osa haittailmoituksista koskee tilannetta, jossa ympäristövalvonnalla on toimivaltaa, mutta asia selviää usein vasta kun tapauksen käsittelyssä on tehty jo työtä.

Hulevesivapautushakemusten käsittely on hyvin työllistävää, jopa satoja hakemuksia vuodessa. Vapautuspäätöksiä tehdään vuosittain noin 65-100 kappaletta. Vapautuspäätöksistä valitetaan ajoittain hallinto-oikeudelle, mikä työllistää ja vie työaikaa ympäristövalvonnassa. Samoin näiden vapautushakemusten valvonta on työlästä. Valvonta sisältää usein hallintopakon kautta etenemistä, joka on pitkälinen ja resursseja sitova tehtävä.

6.3. Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) muutossäädöksen mukaisesti huvivenesatamat, joissa on yli 24 venepaikkaa tai talvitelakointipaikkaa sekä kalastussatamat, joiden purettu saalis on alle 20 000 kilogrammaa, ovat velvollisia esittämään alkaen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi sataman jätehuoltosuunnitelma vähintään viiden vuoden välein. Mahdollisesti jätehuoltosuunnitelmavelvollisia huvivenesatamia on keväällä 2025 tiedossa kaikkiaan 16 kappaletta, joista 11 on jo käsitelty ja joilla on uusi tai päivitetty jätehuoltosuunnitelma. Jätehuoltosuunnitelmia on pyydetty toimittamaan hyväksyttäväksi kaikilta niiltä tiedossa olevilta huvivenesatamilta, joilla sellaista ei vielä ole hyväksyttynä sekä pyydetty selvitystä niiltä satamilta, joiden jätehuoltosuunnitelmavelvollisuudesta ei ole varmuutta. Pieniä kalastussatamia ei Espoossa ole vuonna 2025.

6.4. Maa-aineslaki

Espoossa on yksi lupakohde, jolla on voimassa oleva yhdistetty maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen lupa. Maa-aineslain mukaisten luvanvaraisten ottoalueiden lisäksi valvontakohteita ovat kotitarvealueet, joista on tehtävä maa-aineslain edellyttämä ilmoitus. Espoossa ei ole tehty ilmoituksia kotitarveottoalueista. Maa-aineslain valvonnasta voidaan periä taksan mukainen vuosittainen valvontamaksu. Luvanvarainen ottotoiminta tulee laajuudesta riippuen tarkastaa vuosittain tai vähintään joka toinen vuosi. Maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisten yhteislupien valvontatiheyden määrittämisessä huomioidaan ympäristönsuojelulain riskinarviointi ja tarkastustiheys määritetty tiukemman tarkastusvälin mukaiseksi.

6.5. Maastoliikennelaki

Maastoliikennelain (1710/1995) mukainen lupa moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla tapahtuvaa kilpailujen tai harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samassa maastossa on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Espoossa on yksi maastoliikennelain mukainen lupakohde. Lupaa on haettava myös yksittäisen tapahtuman järjestämiseen, jos tapahtumasta on odotettavissa huomattavia haittoja ympäristölle. Luvatonta moottorikäyttöisen kulkuneuvon

käyttämistä maastossa valvoo poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos sekä Metsähallitus hallinnoimillaan alueilla. Lupavelvollisuuteen liittyviä kysymyksiä tulee toiminnanharjoittajilta noin kerran vuodessa.

6.6. Vesiliikennelaki

Vesiliikennelain (782/2019) mukainen lupa moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettaviin kilpailuihin, harjoituksiin ja muihin tapahtumiin on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Jos lupaa haetaan usean kunnan vesialueelle, lupa tulee hakea toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Vesiliikenteen valvonta kuuluu poliisille, Tullille, Rajavartiolaitokselle ja Liikenne- ja viestintävirastolle. Vesiliikennelain mukaisia lupia on käsitteilyssä Espoossa hyvin harvoin. Lupavelvollisuuteen liittyviä kysymyksiä tulee toiminnanharjoittajilta noin kerran vuodessa.

6.7. Kemikaalilaki

Kemikaalilain (599/2013) mukaiset ympäristövelvoitteet ovat osana ympäristönsuojelulain yleistä velvollisuutta ehkäistä ja rajoittaa toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumista. Espoossa ympäristövalvonta valvoo kaikkia toimintoja, joissa käytetään ympäristölle haitallisia kemikaaleja, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Valtion ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat kemikaalilain mukaisia ympäristövelvoitteita osana lupa- ja ilmoitusvelvollisten sekä rekisteröityjen toimintojen valvontaa. Toimivalta näiden toimintojen osalta määräytyy ympäristönsuojelulain toimivaltajaon mukaisesti.

Määräaikaistarkastuksilla kemikaalien käsittelyn valvontaan liittyy erityisesti REACH-asetuksen (EY N:o 1907/2006), biosidiasetuksen (EU N:o 528/2012) ja POP-asetuksen (EU 2019/1021) noudattamista. Vantaan, Espoon ja Helsingin yhteistyönä laadittu kemikaalien valvontaohje on otettu käyttöön vuonna 2025, minkä seurauksena kemikaalivalvontaan käytettävä aika tulee etenkin alkuvaiheessa kasvamaan. Kemikaalien valvontaohje kattaa myös F-kaasuasetuksen sekä otsoniasetuksen valvonnan. Tämä tulee ottaa huomioon tarkastuksiin käytettävässä työajassa.

Kemikaalien valvonta on priorisoitu siten, että kemikaaleja valvotaan säännöllisesti lupa- ja ilmoitusvelvollisten sekä rekisteröityjen toimintojen osalta. Valvontayksiköllä ei ole resursseja laajentaa säännöllistä valvontaa muihin toimintoihin. Valvontaprojekteissa, kuten autokorjaamoiden kohdalla, valvotaan kemikaaleja otantamenetelmällä.

7. Muut valvontayksikön tehtävät

7.1. Meluselvitykset ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmat

Ympäristövalvonta laatii ympäristönsuojelulain 151 §:n mukaisen meluselvityksen ja meluntorjunnan toimintasuunnitelman. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta edellyttää jäsenvaltioita laatimaan meluselvityksen ja meluntorjunnan toimintasuunnitelman joka viides vuosi kaikissa niissä kaupungeissa, joiden asukasmäärä on yli 100 000 asukasta. Pääkaupunkiseudulla meluselvitykset laaditaan

yhteistyössä alueen kaupunkien ja Väyläviraston kanssa. Toimintasuunnitelman Espoo laatii yhteistyössä Kauniaisten kanssa.

Meluselvityksessä mallinnetaan kaikkien Espoon maanteiden sekä pää- ja kokoojakatujen aiheuttamat melutasot päiväaikaan ja yöaikaan. Varsinaisen mallinnuksen laatii kulloinkin valittava konsultti, joka koostaa kaikkien kaupunkien tuloksista yhden yhteenvetoraportin. Raportin pohjalta Espoo laatii oman meluselvityksensä Espoon ja Kauniaisten tuloksista. Espoon ympäristövalvonnan tehtävät meluselvityksen laatimisessa liittyvät työn sisällön määrittämiseen ja tarjouspyynnön laadintaan, konsultin kilpailuttamiseen sekä ohjaamiseen, ohjaus- ja projektiryhmän koordinointiin, kaupungin sisäiseen tiedonvaihtoon, Espoon ja Kauniaisten meluselvityksen koostamiseen, asukasviestintään ja sen suunnitteluun sekä tulosten raportointiin EU:n tietojärjestelmään. Kokonaisuudessaan meluselvityksen työstäminen vaatii ympäristövalvonnassa yhden henkilön työpanosta noin 240 tuntia vuodessa kahden vuoden ajan (180 h 1. vuonna ja 300 h 2. vuonna).

Meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa määritetään toimenpiteet, joilla kaupunki pyrkii torjumaan ympäristömelua seuraavien viiden vuoden aikana. Toimenpiteet suunnitellaan ja määritetään yhteistyössä kaupungin eri organisaatioiden kanssa. Toimintasuunnitelma on laadittu tähän saakka virkатыönä. Ympäristövalvonta vastaa työn ohjauksesta ja hallinnoinnista mukaan lukien projektiryhmän koordinoinnin, kaupungin sisäisestä tiedonvaihdesta sekä tiedonvaihdesta Kauniaisten kanssa, toimintasuunnitelman laatimisesta, asukkaiden osallistamisesta, asukasviestinnästä ja tiedottamisesta sekä niiden suunnittelusta sekä tietojen raportoinnista EU:n tietojärjestelmään. Kokonaisuudessaan toimintasuunnitelman työstäminen vaatii ympäristövalvonnassa yhden henkilön työpanosta noin 500 tuntia kymmenen kuukauden aikana.

7.2. Ilmanlaadun seuranta ja valvonta

Ympäristövalvonta suunnittelee yhdessä HSY:n kanssa alueen ilmanlaadun valvontaa. Ilmanlaatua mitataan Espoossa kahdessa pysyvässä mittauspisteessä sekä vuosittain vaihtuvissa pisteissä, joissa on havaittu riski ilmanlaadun heikkenemiselle. Uusia mittauspisteitä selvitetään ja valmistellaan laajalti ottamalla huomioon muun muassa tutkittava päästö, säätömiöt, altistajat, liikenne, tekniset tarpeet mittaukselle, henkilöturvallisuus, kaavoitus ja mittausta häiritsevät riskit, kuten lähistön tulevat rakennushankkeet.

Ilmanlaadun laissa säädetyn raja-arvon ylittyminen tai sen uhka johtaa tilanteen korjaaviin toimiin. Kunnan on tehtävä suunnitelma, jolla ilmanlaatu saadaan takaisin hyväksytyihin rajoihin. Suunnitelmassa on esitettävä toimet ilmanlaadun parantamiseksi, arvioitava niiden vaikuttavuus, suunniteltava mittarointi ja arvioitava riskit

Ympäristövalvonta on mukana useissa tutkimushankkeissa, joilla selvitetään ilman epäpuhtauksien syntymistä, niiden aiheuttamaa altistusta ja sen torjumista. Kohteina on viime vuosina ollut mm. saunojen puukiukaat, autojen kitkarenkaat, työmaiden aiheuttama pöly, meluseinien ilmanlaatua suojaava vaikutus sekä asukkaiden omien mittausten luotettavuus.

Liikenteen aiheuttama katupöly on yksi merkittävimmistä päästöistä Espoossa. Ympäristövalvonta seuraa ilmanlaatua ja vaatii tarvittaessa eri toimijoita, kuten esimerkiksi kaupungin katukunnossapitoa lisäämään toimia päästön vähentämiseksi.

7.3. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma

Ympäristövalvonta päivittää säännöllisesti pohjavesien suojelusuunnitelman. Suunnitelmassa tarkastellaan pohjavesialueiden hydrogeologisia olosuhteita ja pohjavesialueilla sijaitsevia pohjaveden laatua uhkaavia riskitoimintoja. Suojelusuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä nykyisten pohjavesiriskien pienentämiseksi.

7.4. Viestintä

Valvontayksikkö hoitaa myös viestinnän tehtäviä ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Yksi henkilö osallistuu säännöllisesti ympäristönsuojelun viestinnän suunnitteluun, organisointiin ja seurantaan. Lisäksi valvontayksikössä on muutamia henkilöitä, joilla on oikeudet muokata kaupungin internet-sivuja. Valvontayksikkö laatii ja vie yksikön kuulutukset internet-sivuille, suunnittelee, toteuttaa ja päivittää sivut sekä suunnittelee ja julkaisee julkaisuja ympäristönsuojelun sosiaalisen median kanaviin. Lisäksi valvontayksikkö suunnittelee ja toteuttaa tiedotteita Espoon internet-sivuille tai mediallyle. Valvontayksikkölaiset ottavat myös valokuvia, joita käytetään Espoon julkaisuissa.

7.5. Kehittäminen

Valvontayksikön on tarpeen kehittää linjauksia, mittareita, strategioita ja työn toteutustapoja. Laadimme toimenpideohjelmia kuten pohjavesien suojeluohjelman ja meluntorjunnan toimenpideohjelman sekä osallistumme toimenpiteiden toteuttamiseen kuten vesiensuojelun toimenpideohjelmassa ja Itämeri-ohjelmassa.

8. Valvontaohjelma

Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaohjelma laaditaan vuosittain. Valvontaohjelmaan kootaan suunnitelma ympäristönsuojelulain mukaan toteutettavasta säännöllisestä valvonnasta ja sen kohdentamisesta, kuten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista sekä laitosten tarkkailutulosten ja vuosiraporttien tarkastamisesta. Valvontaohjelmaan kirjataan myös jätelain mukainen säännöllinen valvonta, johon kuuluu ammattimaisen jätteen keräyksen valvonta. Lisäksi valvontaohjelmaan kirjataan maa-aineslain mukaiset valvontakohteet. Valvontaohjelma toimii perusteena valvontamaksujen laskutukselle.

Valvontaohjelmaan voidaan lisätä myös muita valvontatoimia, jotka halutaan toteuttaa kyseisenä vuonna. Tällä tavoin kalenterivuoden ajalle suunnitellut valvontatoimet ja niihin tarvittava resurssointi on nähtävissä yhtenä kokonaisuutena.

Valvontaohjelma koostuu laitoskohtaisesta luettelosta, jossa on esitetty suunnitellut määräaikaistarkastukset sekä tarkkailu- ja raportointivelvoitteet. Valvontaohjelman ympäristönsuojelulain mukaisten toimintojen tarkastustiheys määrittyy laitoskohtaisen riskinarvioinnin perusteella annetun valvontaluokan mukaan. Valvontaohjelmaa laadittaessa ensimmäinen määräaikaistarkastuksen ajankohta on määritelty valvontaluokan ja edellisen

määräaikaistarkastuksen ajankohdan perusteella. Uudella toiminnalla tarkastusvälin laskenta aloitetaan toiminnan aloittamiseen liittyvästä aloitustarkastuksesta, joka tehdään mahdollisimman pian toiminnan alettua, kuitenkin viimeistään vuoden sisällä toiminnan alkamisesta. Jätelain säännöllistä valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti, minkä arvioinnissa huomioidaan jätemäärät, vaarallisten jätteiden määrä ja toiminnan ympäristöriskit. Kohteiden, joilla on maa-aineslain mukainen lupa, arvioinnissa on mukana myös ottotoiminnan laajuus ja ottoalueen sijainti.

Valvontakohteiden tietoja ylläpidetään jatkuvasti ja niihin lisätään mm. tehtyt valvontatoimenpiteet. Valvontaohjelmaan lisätään mm. uudet valvontakohteet ja päätökset sekä määräaikaistarkastusten yhteydessä tarkistettut riskiarvioinnit. Valvontaohjelmassa on sekä ympäristönsuojelulain säännöllisen valvonnan kohteet että jätelain suunnitelmallista valvontaa vaativat kohteet. Valvontaohjelma vahvistetaan Espoon ympäristö- ja rakennuslautakunnassa vuosittain tammikuussa. Valvontaohjelman vahvistamisen yhteydessä esitetään yhteenveto valvonnan yleisistä periaatteista sekä toimialoittaiset koosteet valvontakohteiden lukumäärästä ja suunnitelmallisen valvonnan määrästä.

Edellisen vuoden valvontaohjelman toteutuminen esitetään osana uutta valvontaohjelmaa. Näin valvonnan kokonaistilanne voidaan ottaa huomioon valvontaohjelmaa hyväksyessä.

9. Ympäristöriskien arviointi

9.1. Tehtävien priorisointi

Säännöllistä valvontaa toteutetaan riskiperusteisesti valvontaohjelman mukaisesti. Priorisoinnissa painotetaan riskiperusteisuutta. Riskin arvioinnissa huomioidaan sijaintiriskin ja toiminnallisen riskin lisäksi mm. haitan kesto. Priorisointi vaikuttaa etenkin ympäristöriskiltään vähäisemmiksi arvioitujen asioiden käsittelyaikaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ympäristöriskiltään vähäisiksi arvioitujen haittailmoitusten tai tiedustelujen käsittely viivästyy.

9.2. Ympäristöriskien arviointi ympäristönsuojelulain valvontaohjelmaan kuuluvien toimintojen osalta

Valvontaohjelmaan kuuluvien toimintojen tarkastustiheys määräytyy laitospäätöksen ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Jokaisen kohteen osalta arvioidaan sijainti- ja toimintariskit sekä valvontahistorian vaikutus valvonnan tarpeeseen. Riskinarvioinnin taustalla tulee olla mahdollisimman objektiivinen ja kattava näkemys kohteesta. Lupavalmisteliija tai laitoksen valvoja on osaavin henkilö tekemään kohteen riskinarvioinnin. Kaikille tiedossa oleville laitoksille tehdään riskinarviointi. Arvioinnissa laitos saa riskipisteet, joiden perusteella laitokselle määräytyy valvontaluokka, ja jokaisella valvontaluokalla on oma tarkastustiheys. Uusien laitosten riskinarviointi tehdään luvan tai ilmoituspäätöksen myöntämisen jälkeen tai toiminnan rekisteröinnin yhteydessä.

Taulukossa 2 on esitetty arvioitavat riskit. Ensin arvioidaan riskin olemassaolo (0=ei riskiä ja 1=riski). Riskipisteystystä on sovellettu kaikkiin ympäristöluvan- ja ilmoituksenvaraisiin sekä ympäristönsuojelulain mukaan rekisteröitäviin toimintoihin. Tämän jälkeen arvioidaan riskin merkittävyttä ja todennäköisyyttä. Taulukossa 3 on esitetty riskin merkittävyyden arviointiin sovellettu luokitus. Riskinarvioinnin perusteella saadaan toiminnan kokonaisriskipisteet.

Taulukko 2, Arvioitavat riskit.

Päästöriskit	Sijaintiriskit	Valvontahistoria
Melu ja värinä	Pohjavesialue	Tarkkailuvelvoite
Pöly	Pintavesien läheisyys	Häiriö- ja poikkeustilanteet
Haju tai muu ilmansaaste	Tulvaherkkyys	Lupamääräysten/asetusten noudattaminen
Kemikaalit	Häiriintyvät kohteet (ihmiset ja rakennettu ympäristö)	
Vaaralliset jätteet	Häiriintyvät kohteet (luontoarvot)	
Tavanomaiset jätteet		
Jätevesi		

Taulukko 3, Riskitason määrittämiseksi käytetty ristiintaulukointi ja riskipisteet.

		Pilaantumisen merkittävyys		
		Pieni (1)	Haitallinen (2)	Vakava (3)
Riskin toteutuminen	Epätodennäköinen (1)	Merkityksetön	Vähäinen	Kohtalainen
	Mahdollinen (2)	Vähäinen	Kohtalainen	Merkittävä
	Todennäköinen (3)	Kohtalainen	Merkittävä	Sietämätön

Valvontakohteet on jaettu riskinarvion perusteella neljään valvontaluokkaan, joista jokaiselle on määritetty oma tarkastustiheys. Tiheimmillään määräaikaistarkastuksia tehdään kohteessa vähintään kerran vuodessa ja harvimmin vähintään kerran kymmenessä vuodessa. Valvontaluokat, niiden mukaiset tarkastustiheydet ja luokkien riskipisterajat on esitetty taulukossa 4. Ympäristöriskien arvioinnin yhdenmukaistumisen seurauksena valvontaluokkien pisterajoja on ollut tarpeen muuttaa vastaamaan uutta käytäntöä.

Taulukko 4, Valvontaluokkien selitykset.

Valvontaluokka	Tarkastustiheys	Riskipisteet
luokka 1	vuosittain	20 tai yli
luokka 2	2–4 vuoden välein	15–19
luokka 3	5–7 vuoden välein	10–14

Laitoksen valvoja päivittää riskinarvioinnin säännöllisesti määräaikaistarkastusten yhteydessä. Riskinarviota voidaan päivittää tarvittaessa muulloinkin, jos tietoon tulee seikkoja, joilla on olennainen vaikutus toiminnasta aiheutuvaan riskiin. Riskiarvioinnin säännöllinen päivittäminen on tarpeen, koska tehtyjen korjausten, toimintatapojen muutosten tai laitoksen ympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena riskit voivat muuttua. Valvontaluokan tarkistamisen perusteet ja uusi mahdollinen valvontaluokka kirjataan tarkastuspöytäkirjaan ja valvontaohjelmaan.

Toiminta, joka vaatii uuden lupapäätöksen, ilmoituspäätöksen tai rekisteröinnin ei välttämättä ole viranomaisen tiedossa valvontaohjelmaa laadittaessa. Tällaisten uusien toimintojen todellisia vaikutuksia ympäristöön ei tiedetä, joten nämä toiminnot sisällytetään ympäristöriskeiltään valvontaluokkaan 1 eli ne tarkastetaan vähintään vuoden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Aloitustarkastus on uuden toiminnan ensimmäinen määräaikaistarkastus ja siten maksullinen. Valvontatarkastuksella toiminnan määräysten ja asetusten mukaisuus todetaan, ja ympäristöriskien arviointi kirjataan tarkastuspöytäkirjaan sekä kohteen tietoihin.

9.3. Jätteen ammattimaisen keräystoiminnan riskinarviointi

Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta jakautuu kolmeen erillaiseen toimijaryhmään: jätteen kerääjät, alueelliset jätteen putkikeräykset ja jätteen erilliskeräyspaikat. Espoossa rekisteröitävistä jätteen keräystoiminnoista valtaosa on jätteen erilliskeräyspaikkoja. Näiden kolmen toimijaryhmän valvontatarve poikkeaa toisistaan olennaisesti. Niiden valvontaa tehdään projektiluontoisesti. Jätelain säännöllisestä valvonnasta laaditaan vuosittain tarkempi suunnitelma osana ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaohjelmaa.

Rekisteröityjen jätteenkerääjien toiminta voi olla varsin laajaa ja ne rinnastuvat osin ympäristönsuojelulain mukaisiin rekisteröitäviin tai luvanvaraisiin toimintoihin. Tarkastuksilla selvitetään keräystoiminnan asiallisuuden ja ympäristövaikutusten lisäksi myös jätteen toimittaminen käsiteltäväksi. Valvonnassa kiinnitetään muun muassa huomiota jätteen vastaanottajan lupatilanteeseen sekä jätteiden siirtoihin. Jätehuollon asianmukaisuuden lisäksi tarkastuksilla huomioidaan myös ympäristön pilaantumisen vaaraan liittyvät seikat. Tarkastustarpeeseen vaikuttavat olennaisesti toiminnan laajuus, kerättävät jättejakeet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Laitosten valvonta suunnitellaan hyödyntäen soveltuvien osin ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan riskinarviointiin käytettyä työkalua ja tarkastusväliä sekä ympäristönsuojelulain valvontaa koskevaa ohjeistusta.

Jätteen putkikeräyksen osalta valvontatarve on edellistä ryhmää pienempi, eikä sen osalta tehdä riskinarviointia.

Jätteiden erilliskeräyspaikkojen tarkastukset keskittyvät keräyspaikan siisteyden valvontaan sekä keräysvälineiden soveltuvuuteen kerättävälle jätteelle. Tämän lisäksi itsepalvelukohteissa valvonnan puute kasvattaa riskiä. Valvonnassa voi olla myös tarpeen puuttua rekisteröintitietojen ajantasaisuuteen ja ohjeistuksen riittävyyteen. Valvontatarve on huomattavasti muita rekisteröitäviä toimintoja vähäisempi. Rinki-pisteitä tullaan valvomaan projektiluontoisesti resurssien salliessa sekä haittailmoitusten perusteella. Valvontaan valitaan aina kaikki valitulla alueella olevat

keräyspisteet kerralla. Kaikkien toimijoiden samassa keräyspisteessä olevat keräysastiat tarkastetaan samalla tarkastuksella.

9.4 Vaarallista jätettä tuottavien toimintojen riskinarviointi

Toimintoja, joissa syntyy vaarallista jätettä, tarkastetaan projektiluonteisesti aluerajauksen tai toimintaryhmän perusteella resurssien sallimissa rajoissa, ja toteutettavista valvontatoimista laaditaan vuosittain tarkempi suunnitelma osana ympäristönsuojeluviranomaisen valvontaohjelmaa.

9.5. Projektiluonteisten ja tulvavaaran alaisilla alueilla olevien valvontakohteiden riskinarviointi

Kohteita, jotka eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin, valvotaan valvontaprojektien yhteydessä. Valvontaprojektin kohteet määrittyvät ympäristötarkastajien tekemien havaintojen ja riskinarvion perusteella. Valvontaprojektin kohteiden riskinarviointii vaikuttavat mm. kohteiden toimialan laajuus Espoossa, toiminnassa syntyvien jätteiden määrä, kemikaalien käsittely ja toiminnan sijainti.

Kaikissa valvontakohteissa, jotka ovat tulvavaaran alaisella alueella, tehdään tulvariskien arviointi. Ennen tarkastusta kartoitetaan tulvariski, joka päivitetään heti tarkastuksen jälkeen. Riskitarkastelun jälkeen keskustellaan toiminnanharjoittajan kanssa tulvan aiheutumisesta, todennäköisyydestä sekä tulvimisen aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta. Tarkoituksena on myös vähentää tulvariskin merkittävyyttä. Tulvariskin arviointi on osa Espoon ilmastomuutokseen sopeutumisen toimenpideohjelmaa, johon kuuluu tulviin, rankkasateisiin ja myrskyihin varautuminen.

10. Valvonnan toteuttaminen

10.1. Lausunnot ja valvonnalliset kannanotot

Lausuntojen ja valvonnallisten kannanottojen antaminen on osa valvontatoimintaa. Lausunnoilla ja kannanotoilla pyritään ennakolta saattamaan toisten viranomaisten tietoon seikat, jotka on syytä ottaa huomioon päätöksenteossa. Hyvin tehdyt päätökset vähentävät ympäristövalvonnan tarvetta ja helpottavat jälkivalvonnan toteuttamista. Ympäristönsuojeluviranomainen antaa lausuntoja ja kannanottoja mm. rakennusvalvontaviranomaisille ja kaavoittajalle sekä naapurikuntien ja valtion lupaviranomaiselle. Ympäristö- ja rakennusvalvontalautakunta on delegoinut lausuntojen antamisen suurelta osin viranhaltijoille.

10.2. Raporttien, selvitysten ja tarkkailutulosten tarkastaminen

Ympäristölupapäätöksissä ja yleisen ilmoitusmenettelyn päätöksissä on toiminnasta yleensä määrätty toimittamaan vuosiraportti valvontaviranomaiselle. Myös rekisteröitävissä toiminnoissa voi olla lain tai asetuksen mukaisia vuosittaisia raportointivelvoitteita. Vuosiraportti on yleensä

edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden helmi-maaliskuussa. Kaikissa päätöksissä ei ole vuosiraportointivelvoitetta, ja niiden osalta valvontaviranomainen voi erikseen pyytää toimittamaan vuosiraportointia vastaavia tietoja. Vuosiraportin tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain maksullista valvontaa. Vuosiraportit tarkistetaan ja niiden perusteella arvioidaan toiminnan luvanmukaisuus sekä jatkotoimenpiteiden tarve. Jos toiminta on olennaisesti laajentunut tai muuttunut, on aloitettava neuvottelut lupamuutoksen tai uuden luvan tarpeesta.

Lupa- ja ilmoituspäätökset voivat sisältää lisäselvitysten tekemiseen velvoittavia lupamääräyksiä, joihin on yleensä liitetty myös määräaika. Näiden selvitysten valvonta on keskeinen osa lupavalvontaa. Valvonta koostuu määräajan noudattamisen valvonnasta ja selvitysten riittävyysarvioinnista. Selvitysten perusteella on tarpeen myös harkita valvonnallisten jatkotoimenpiteiden tarvetta. Selvitysten käsittelystä peritään taksan mukaisesti maksu.

Päätöksissä saatetaan velvoittaa toiminnanharjoittajaa suorittamaan päästötarkkailua esimerkiksi pinta- tai pohjaveden, ilmanlaadun, melun tai jätevesien seuraamiseksi. Tulokset tulee toimittaa valvontaviranomaiselle tarkistettavaksi välittömästi niiden valmistuttua ja/tai yhteenvetoraporttina. Tarkkailuraportit tarkastetaan niiden saavuttua. Tuloksia verrataan luvassa asetettuihin raja-arvoihin, yleisiin raja- tai ohjearvoihin sekä aiempiin tarkkailutuloksiin. Jos raja-arvot ylittyvät tai tarkkailutuloksissa havaitaan olennaisia muutoksia huonompaan, ryhdytään tarpeellisiin valvontatoimiin. Ympäristönsuojelulain ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkkailutulosten tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain maksullista valvontaa.

Jos raportit, selvitykset tai tarkkailutulokset eivät ole tulleet määräaikaan mennessä tai ne ovat puutteellisia, pyydetään puuttuvat tiedot ja tarvittaessa kehoitetaan toimittamaan ne kehotuskirjeellä.

10.3. Valvontatarkastukset

Toimintaa voidaan valvoa paikalla tehtävillä valvontatarkastuksilla. Tällaiset tarkastukset voivat koskea suunnitelmallisen toiminnan määräaikaistarkastusta, lupa- tai ilmoituspäätöksen muutostarpeen arviointia, muun säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvan toiminnan tarkastusta, kehotuksen tai hallintopakon valvomiseksi tehtävää tarkastusta tai haittailmoituksen perusteella tehtävää tarkastusta. Määräaikaistarkastukset sekä kehotuksen tai hallintopakon tarkastamiseksi tehtävät tarkastukset ovat maksullisia. Muut tarkastukset ovat ensivaiheessa maksuttomia.

Tarkastuksen ajankohta sovitaan yleensä etukäteen toiminnanharjoittajan kanssa. Vaihtoehtoisesti ajankohta ilmoitetaan asianosaiselle muulla tavoin etukäteen. Tarkastuksia tehdään myös etukäteen ilmoittamatta, jos ilmoittaminen vaarantaisi tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen.

Tarkastuksessa asianosaisena, jota asia välittömästi koskee, pidetään yleensä tarkastuksen kohteena olevan toiminnan harjoittajaa tai muuta tarkastettavan kohteen, tuotteen, tilan tai alueen haltijaa. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen aikana asianosaiselle kerrotaan tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä aina kun se on tarkastuksen luonteen vuoksi mahdollista. Tarkastus suoritetaan aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle tarkastuksen tarkoitukseen nähden kohtuutonta haittaa.

Tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuspöytäkirja. Siinä kuvataan tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuspöytäkirja voi sisältää myös jatkotoimenpiteitä kuten kehotuksen, selvityspyynnön ja/tai kuulemisen. Tarkastuspöytäkirja annetaan tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle. Tarpeen mukaan kohteeseen tehdään jälkitarkastus sen varmistamiseksi, että kehotuksen mukaiset jatkotoimenpiteet on suoritettu.

10.4. Valvontaprojektit

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lakisääteisten tehtävien määrä on niin suuri, ettei kaikkia pystytä valvomaan käytössä olevilla resursseilla säännöllisesti. Niitä valvontaan riskinarvioinnin perusteella valvontaprojekteissa. Lisäksi ajoittain voi olla tarpeen tarkastaa muiden ympäristölainsäädännön velvoitteiden toteutuminen projektimaisesti jonkin alueen tietyn toimialan kaikkien toimijoiden tai otannan perusteella valittujen kohteiden osalta. Valvontaprojektit voivat myös olla hyödyllisiä esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanon määräaika lähestyy (esim. uudet jätehuoltomääräykset), jotta tieto uusista velvoitteista tavoittaa toimijat.

10.5. Yksittäinen määräys, hallintopakko ja tutkintapyyntö

Laadukas ja tehokas valvonta edellyttää, että viranomainen käynnistää ongelman havaittuaan korjaavat valvontatoimet. Asian käsittelyä jatketaan, kunnes tilanne on saatu hyväksyttävällä tavalla korjaantumaan. Kiireellisimpiä tapauksia varten valvontaviranomaisella on käytössään välittömiä valvontakeinoja kuten toiminnan keskeyttäminen tai välittömän määräyksen antaminen.

Hallintopakkoprosessi alkaa yleensä kehotuksella. Samalla toiminnanharjoittajaa kuullaan määräyksen antamisesta ja määräyksen tehostamisesta uhkasakolla taikka teettämisen- tai keskeyttämishallalla. Mikäli tilanne ei ole korjaantunut annetun kehotuksen perusteella, annetaan määräys tehosteineen. Määräyksen toteuttamista valvotaan ja tarvittaessa kuullaan asetetun uhan tuomitsemisesta sekä uuden tehosteen asettamisesta. Ellei tilanne ole edelleenkään korjaantunut, uhka tuomitaan ja samalla annetaan uusi määräys uudella tehosteella.

Ympäristönsuojeluviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö poliisille havaitessaan epäkohtia, joihin voisi liittyä rikkomus tai rikos. Tutkintapyyntönsä tekemisen kynnys on laissa melko matala. Tutkintapyyntö ympäristölainsäädännön rikkomisesta voidaan ympäristönsuojelulain perusteella jättää tekemättä vain perustellusta syystä.

10.6. Tietojärjestelmät

Kaikki ympäristövalvonnan valmistelemat päätökset, asiat ja asioihin liittyvät asiakirjat ovat Espoon kaupungin päätöksenteon järjestelmä Dynastyssä. Asiakirjat arkistoituvat Särmeen, joka on Espoon sähköinen säilytysjärjestelmä. Lisäksi kunnan ympäristönsuojelun lupa- ilmoitus- ja rekisteröintikohteiden tiedot tulee tallentaa valtionhallinnon tietojärjestelmään YLVAan.

Valvonta- ja lupakohteiden tiedot ja asiakirjat tallennetaan selainpohjaiseen Trimble Locus Coudiin, jossa on ympäristövalvonta-sovellus. Ympäristövalvonnan sähköistä asiointia kehitetään vuosina 2025–2027. Tavoitteena on, että kaikki ympäristövalvonnan luvat tulevat vireille sähköisesti asiointi.fi -osoitteessa ePermit-sovelluksessa ja että päätökset ja muut asiakirjat, kuten tarkastuspöytäkirjat valmistellaan Trimble Locus Cloudin ympäristövalvonta-sovelluksessa. Tällä hetkellä ympäristövalvonta antaa ePermitin kautta lausuntoja rakennusvalvonnalle ja kaupunkisuunnittelulle. Kehityksessä on myös Trimble Locus Cloudissa olevien tiedostojen siirto Digiwiseen sekä Digiwiseen käyttö asianhallintajärjestelmänä.

Ympäristövalvonnalla on paljon tietoa pelkästään paperisena arkistossa. Meneillään on tietojen digitointiprojekti Locus Cloudiin, jota tehdään pääasiassa harjoittelijaresursseilla.

Espoolla on käytössään palautepalvelu, johon voi laittaa palautetta kaupungille. Ympäristövalvontaan ohjautuu palautteita palautepalvelun kautta päivittäin. Ympäristövalvonta selvittää palautteita ja antaa palautteeseen vastauksen palautepalvelun kautta.

Ympäristövalvonnan kuulutukset menevät kaupungin internetsivuille Drupal-julkaisujärjestelmällä. Ympäristövalvonnan henkilöstö laatii ja julkaisee kuulutukset itse. Myös ympäristövalvonnan internetsivuja päivitetään Drupalissa.

KemiDigistä haetaan kemikaalivalvonnan tueksi tietoja kemikaaleista. KemiDigistä löytyy tietoa markkinoilla olevista kemikaaleista, erilaisista aineista, kasvinsuojeluainevalmisteista sekä Suomessa hyväksytyistä biosidivalmisteista.

SIIRTO-rekisteri on ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen toteuttama siirtoasiakirjojen tietojen tallentamisen järjestelmä. Ympäristötarkastajat voivat käyttää rekisteriä apunaan esimerkiksi jätteiden laadun ja toimituskohteiden selvittämisessä.

11. Valvonnan maksullisuus

Jätelain 144 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksuja suunnitelmallisen valvonnan mukaisista toimenpiteistä (124 §), jotka Espoossa on sisällytetty ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaohjelmaan. Lisäksi maksua voi periä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (JL 125 §) ja rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisen (JL 126 §) noudattamisen valvomiseksi. Valvontaviranomaiselle on lisäksi säädetty oikeus määrätä erillinen laiminlyöntimaksu jätelain 133 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien laiminlyönneistä.

Ympäristönsuojeluviranomaisen perimän maksun suuruus ja sen perusteet määritetään kunnan hyväksymässä taksassa. Toiminnanharjoittajat ovat oikeutettuja saamaan tietoonsa oman toimintansa valvontamaksun määräytymisen perusteet.

Sanastoa:

ennakkovalvonta	lupa-, rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt ja niihin liittyvät viranomaisen ja toiminnanharjoittajan tiedonvaihto, viranomaisen tarkastukset, ratkaisut ja muut toimet
haittailmoitus	ympäristönsuojeluviranomaiselle tehtävä ilmoitus havaitusta ympäristöhaitasta, esimerkiksi roskaantumisesta tai meluhaitasta
jälkivalvonta	ympäristönsuojelun tavoitteiden toteutumisen valvonta seuraamalla lakien, ympäristölupien, ilmoituspäätösten ja rekisteröintiä koskevien valtioneuvoston asetusten noudattamista sekä valvomalla, että tarpeelliset viranomaishyväksynät haetaan
määräaikaistarkastus	Luvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja on valvottava YSL 168 §:n mukaan säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan valvontaohjelman mukaista, suunnitelmallisesti määräajoin tehtävää luvan tai ilmoituksenvaraisen laitoksen tai toiminnan maksullista valvontatarkastusta, jossa käydään läpi valvontakohteen toimintaa, ympäristöriskejä, päästöjä ja ympäristövaikutuksia toiminnan luonne huomioon ottaen.
siirtoasiakirja	Dokumentti, jonka jätelaki (646/2011) vaatii tiettyjen jätteiden siirroista Suomessa. Se sisältää tiedot siitä, mitä jätettä kuljetetaan, mistä ja minne. Siirtoasiakirjan allekirjoittavat jätteen haltija (tuottaja), kuljettaja sekä vastaanottaja. Asiakirjan tietojen tulee olla kaikkien siirtoon osallistuvien saatavilla.
säännöllinen valvonta	Ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista.
toimija, toiminnanharjoittaja	henkilö, joka harjoittaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa
valvontakohte	toiminto, joka saattaa aiheuttaa ympäristön pilaantumisen vaaraa

valvontaohjelma	vuosittain laadittava suunnitelma säännöllisestä valvonnasta ja sen kohdentamisesta, kuten määräaikaistarkastuksista sekä raporttien tarkastamisesta
valvontasuunnitelma	Ympäristönsuojeluviranomaisen laatima suunnitelma, jossa on esitelty säännöllisen valvonnan kohteet, tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattuna myös valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö.
valvontatoimenpide	konkreettinen toimi, jolla valvontaviranomainen toteuttaa valvontaa yhtä tai useampaa valvontamenetelmää käyttäen
ympäristönsuojeluviranomainen	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtii esimerkiksi kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelun lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioista, valvonnasta ja yleisen ympäristönsuojelun edunvalvonnasta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii joko kunnan oma toimielin tai viranomaistoiminta voidaan järjestää kuntien yhteistoimintana.
ympäristöriskien arviointi	ympäristötarkastukseen sisältyvä menettely, jossa selvitetään, mitkä ovat toimintaan liittyvät ympäristöriskit ja ovatko organisaation toimet riittävät riskien hallitsemiseen